

INFORMATOR NSPRV

BESPLATAN PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 3 • FEBRUAR 2009 • BROJ 21

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ У РЕГИОНИМА

Усвојена Платформа о очувању стабилности запошљавања

У Извршном већу АП Војводине одржана је 27. јануара седница Покрајинског социјално-економског савета на којој је приказана презентација Војводине са скупа «Социјални дијалог у регионима-региони у дијалогу са парламентом» у организацији Фондације Фридрих Еберт. Чланови Савета разматрали су и материјале социјалних партнера: Платформу о очувању стабилности запошљавања у

АПВ у 2009. години коју је сачинио Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Актуелна питања материјалног и социјалног положаја радника (СССВ) и Актуелне мере Уније послодаваца Војводине, као и извештаје Покрајинске службе за запошљавање, односно Инспекције рада.

(Насијавак на сир. 5)

У ЧАСТ ПРВОМ СРПСКОМ УЧИТЕЉУ

Школска слава Савиндан обележена је у свим школама у Војводини на традиционалан начин и пригодним свечаностима. У потиским местима одржане су Светосавске академије, а у већини школа где је настава на српском и мађарском, у част првог српског архиепископа и просветитеља, ђачки програми су били двојезични. У Сенти и Кањижи су одржани и Светосавски балови. У свечаној сали Градске куће у Сенти Светосавску академију је приредила Камерна сцена „Мирослав Антић“, која је уједно прославила и крсну славу. Освећење и резање славог колача обавио је протонамесник Млађен Јовић, а беседу о Светом Сави одржао је професор Високе школе за образовање васпитача у Новом Саду Исидор Граорац.

(Насијавак на сир. 6. и 7)

АКРЕДИТАЦИЈЕ ЗА УНИВЕРЗИТЕТЕ

Универзитети у Београду, Новом Саду и Нишу добиће уверење о акредитацији, саопштила је Комисија за акредитацију и проверу квалитета. Према делимичним резултатима трећег круга акредитације високошколских установа и предложених студијских програма на тим високошколским установама уверење о акредитацији добиће 22 факултета, док ће на адресу 21-ог бити упућени акти упозорења. Председник Комисије Слободан Арсенијевић казао је да су акти упозорења послати онима који су испунили минимум стандарда, а потребно је да исправе неке недостатке - без обзира да ли се ради о броју наставника, њиховој компетентности или непотпуној документацији.

Арсенијевић је указао да један број установа, које по својим потенцијалима апсолутно могу да прођу акредитацију, једноставно није ни припремио материјале. Разлози за тако лош резултат леже у игнорисању Закона о високом образовању и подзаконског акта, а неки факултети, који постоје и стотину година нису се ни потрудили да припреме документацију, па самим тим ни да дају могућност рецензентима и Комисији да процене имају ли оно што се законом од њих захтева, казао је он.

ПОШТОВАНЕ КОЛЕГИНИЦЕ И КОЛЕГЕ, ОД 17. НОВЕМБРА 2008. ГОДИНЕ ДНЕВНЕ ВЕСТИ МОЖЕТЕ ЧИТАТИ НА НАШЕМ САЈТУ www.nsprv.org

ШТА ЈЕ УСТВАРИ ПОТПИСАНО? Колективни уговори без финансијског дела

„После дугих и тешких преговора“, у петак, 30. јануара о.г. „коначно су репрезентативни синдикати просветних радника потписали посебне колективне уговоре (за ОШ, СШ и домове ученика и за универзитетско образовање) са владом РС“, славодобитно су саопштили из СОС-а. вероватно и због чињенице да је овај Синдикат ставио потписе на сва три документа која су потписана (оба ПКУ и на Протокол о зарадама за 2009. годину). Слични тонови су дошли и из друга два „репрезентативна“ синдиката (репрезентативност СОС-а и Независности истекла у септембру прошле године, а УСПРС у јануара ове године), уз објашњење (читај правдање) „да се више није могло“!

Иако је, у суштини, било мало преговора, а много (јалових) разговора, кључни документи су ипак потписани. Још само да у њима и има нешто од права за запослене у образовању. Нажалост нема, а нарочито у делу који се односи на материјални положај запослених у образовању. Након што су у ранијим колективним уговорима из Уговора нестали коефицијенти и „цена рада“, нови ПКУ је још више окрњен и у њему нема, уз помињаних коефицијената и цене рада, ни „топлог оброка“, ни „регреса“, ни знатније увећањем минулог рада... а у наредној години (можда и дуже) запосленима се неће исплаћивати ноћни рад, јубиларне награде, божићне (светосавске) награде, као ни друге награде и бонуси које су понекад запослени у просвети и добијали. Додуше, јубиларне награде су ушле „на мала врата“ у Колективни уговор (члан 30), али не у износу колико су тражили синдикати (за 10 година стажа – 1 плата, за 20 година – 1,5 плата, а за 30 година – 2 просечна плата), већ у износу колико је било и у „старом“ Колективном уговору (0,5; 1 и 1,5 просечне плате), што можда и није од кључног значаја, јер је Законом о буџету (члан 28) бар за 2009. годину ово право суспендовано.

(Насијавак на сир. 3)

SENTANDREJSKA PREPARANDIJA 1812 – 1816.

Na pragu XIX veka Austrija je neopozivo kročila putem kapitalističke privrede, što je uslovalo kvalitativne promene kako u materijalnoj bazi, tako i u ideološkoj nadgradnji mnogonacionalne Monarhije. Dakako da su i vaspitno-obrazovne institucije morale doći pod udar reformi. Feudalni školski sistem postao je kočnica društvenog napretka, pa ga je valjalo zameniti novim, građanskim sistemom, oslobođenim preteranog tutorstva klirikalnih jerarhija. Stoga je, ubrzo nakon izvršenih reformi katoličkih i unijatskih škola, austrijska vlada odlučila da reformiše i zastarele pravoslavne, srpske i rumunske škole na teritoriji Ugarske i Vojne granice, te i u njih unese iluministički duh, izrastao iz kapitalističkog načina proizvodnje i njemu odgovarajućih proizvodnih odnosa. Kako saradnja na ovom planu sa karlovačkom crkvenom jerarhijom nije dala očekivane rezultate, bečka vlada je odlučila da posao oko reorganizacije pravoslavnih škola u Monarhiji poveri svetovnom licu, predstavniku građanske klase, „Iliru“ po narodnosti, pa je u tu svrhu odabrala uglednog i učenog Srbina iz Budima Uroša Nestorovića, savetnika Ugarske dvorske kancelarije i nekadanjeg člana ukinute Ilirske dvorske kancelarije. Pošto mu je dodelio titulu vrhovnog školskog inspektora svih pravoslavnih škola u Monarhiji, srpskih, rumunskih i grčkih, car Franc I mu je stavio u zadatak da što skorije izvrši inspekciju područnih mu nastavno-obrazovnih ustanova; da ispita stanje u kome se one nalaze i predloži mere za njihovo proširenje i unapređenje, kao i način kako da se obezbede potrebna novčana sredstva za osnivanje i održavanje zavoda za stručno obrazovanje nastavnog kadra, neophodno potrebnog reformisanoj školi.

Prilikom svog prvog službenog obilaska srpskih i rumunskih pravoslavnih škola u bačkom, sremsko-slavonskom i banatskom školskom distriktu i budimskoj eparhiji, u leto 1810. godine, novoimenovani vrhovni školski inspektor Uroš Nestorović zatekao je ove nastavno-obrazovne ustanove u veoma lošem stanju, na ivici propadanja. „Kako li se duh i serce moje užasnulo – govorio je tim povodom Nestorović – kad sam s udivljenjem vidio, u čije su ruke draga dečica, naslednici plemena našeg, i budući carstva građani, u čije su velim, ruke došli. Našao sam u nastavnici krajnje nevezjenstvo, u načinu predavanja samo vozmuštenije. Našao sam nepoređak u svi djeli, skudost i ubožestvo u svakom uglu, padjenje i očajjanije u visočajšem stepenu. Položenije i sostojanije cjelog tjela školskog našao sam polumertvo. Užasnuo sam se“. U svom izveštaju caru Francu I od 29. decembra 1810. Nestorović je ne samo detaljno opisao ovo stanje, već je ukazao i na način kako da se srpske i rumunske škole u najkraćem roku poprave, te na taj način država što pre dobije dobre, moralno ispravne i čestite građane, a srpska i rumunska nacija se izvuku iz dugotrajnog mraka u koji su, ne svojom krivicom, upale. Na tom planu, Nestorović je slao visokoj državnoj administraciji jedan za drugim praktične predloge za unapređenje pravoslavnih škola, pa je u jednom od njih, 5. februara 1811, upućenom Ugarskoj dvorskoj kancelariji, tražio da se za obrazovanje stručnog učiteljskog kadra za pravoslavne škole što pre osnuju tri preparandije u raznim krajevima Ugarske, i to za Srbe u Sentandreji, za Rumune u Starom Aradu a za Grke u Pešti. Obavešten o ovome, car Franc I je prihvatio ovu ideju i naložio vrhovnom školskom inspektoru da mu o tome što skorije podnese detaljan plan.

Nestorović je za veoma kratko vreme razradio ovaj plan, u saradnji sa direktorom bečkog konvikta i vladinim savetnikom Langom, i dostavio ga već 6. juna iste godine. Nakon ispravki i dopuna, ovaj Nestorovićev plan o osnivanju i ustrojstvu pravoslavnih preparandija u Ugarskoj konačno je bio usvojen 17. septembra 1812. i dobio zakonsku snagu.

Po ovom planu, zadatak preparandija je bio da rade na stručnom i moralnom obrazovanju učitelja u duhu nacionalnih i verskih tradicija srpskog i rumunskog naroda. U njih će se primati samo kandidati austrijski podanici, dobrog moralnog vladanja i fizički zdravi, koji su završili neku od postojećih opšteobrazovnih škola. U preparandiju se neće primati kandidati koji imaju bilo kakav telesni nedostatak ili su skloni nekom od poroka, kao što su pijančenje, kartanje i drugo. Pri upisu u preparandiju, oni su dužni da podnesu potvrdu mesnog paroha ili protoprezvitera da su se oduvek vladali po propisima crkve. Školovanje u preparandiji trebalo je da traje 15 meseci, podeljeno ne tri tečaja (semestra), a veliki školski raspust trajao bi dva meseca, od 1. septembra do 31. oktobra. U školi bi se predavali sledeći predmeti:

Prvi tečaj: Nauka o veri i moralu i Uvod u katihetiku; Srpska (rumunska) gramatika; etimologija, pravopis i kaligrafija; Usmeno računanje (Kopfrechnung); arapski brojevi; Opšta načela Pedagogije i Metodike; Geografija Kraljevine Ugarske sa osvrtom na poljoprivredu i prerađivačku proizvodnju.

Drugi tečaj: Proširena nastava iz Nauke o veri i moralu, u vezi sa Biblijskom istorijom Staroga Zaveta i Tipik; Srpska (rumunska) gramatika i sintaksa, sa kratkim pismenim sastavima; Aritmetika, nastavak računanja; Proširenje nastave iz Pedagogije i Metodike; Nastavak Geografije sa osvrtom na poljoprivredu i prerađivačku proizvodnju.

Treći tečaj: Nastavak nauke o veri i moralu, u vezi sa Biblijskom istorijom Novog Zaveta; Pismeni sastavi na srpskom (rumunskom) jeziku iz praktičnog života (poslovna korespondencija, kontrakti, testamenti, obligacije i dr.); Algebra i Geometrija; Geografija i Istorija Kraljevine Ugarske sa osvrtom na poljoprivredu i prerađivačku proizvodnju; Crkveno pojanje i Tipik.

Ovaj plan prihvatila je Ugarska dvorska kancelarija svojim dekretom od 13. septembra 1811. godine i zatražila od Nestorovića da bez odlaganja pride njegovom ostvarenju, ne čekajući carsku potvrdu.

Zadatak koji je Nestorović imao da obavi sastojao se u sledećem:

- da obezbedi potrebna materijalna sredstva za osnivanje i izdržavanje preparandija;
- da obezbedi odgovarajuće školske zgrade;
- da raspíše konkurs za izbor nastavnog osoblja, obavi ispit prijavljenih kandidata i podnese predlog o naimenovanju.

Od preuzimanja dužnosti vrhovnog školskog inspektora, Nestorović je bio svestan činjenice da erar nije u mogućnosti, niti je voljan da efikasno finansijski pomogne reorganizaciji i unapređenje školske mreže za srpsku i rumunsku nacionalnost u Ugarskoj i Vojnoj granici, te da je potrebno da se najširi slojevi ovih naroda sami za to pobrinu. Stoga je već na svom inspekcijom putu po donjim krajevima Ugarske počeo da priprema teren za osnivanje opštenacionalnog školskog fonda iz dobrovoljnih priloga građana, iz koga bi se finansirao njegov široko zamišljen plan obnove i unapređenja školstva. Uveren u uspeh ove svoje akcije, Nestorović je podneo caru, 6. januara 1811, predlog o stvaranju novčanog fonda koji ne bi opteretio podanike dopunskim oprezivanjem, a iz koga bi se ne samo održavale škole već i isplaćivali putni troškovi distriktnih školskih direktora i tako poštedeo erar. Posebno za izdržavanje preparandija, Nestorović je predložio caru, 21. maja 1811, da se u svim pravoslavnim crkvama u Ugarskoj i Vojnoj granici uvede treći tas.

I sa ovim predlogom saglasio se bečki dvor, pa je posredstvom Ugarske dvorske kancelarije izdat nalog da se o tome obaveste sve crkve na pomenutom području i pozovu vernici na prilaganje.

Što se tiče prikupljanja priloga i rukovanja njima, Nestorović je predložio da se u svim obštestvima, bez obzira na stalež i imovno stanje njihovih pripadnika, građana i seljaka, u svim pravoslavnim crkvama uvede treći tas, čiji će se prihod nameniti izdržavanju nacionalnih preparandija – srpske, rumunske i grčke. Za prikupljanje i rukovanje ovim novcem izabraće se dvojica „sindikusa“, crkvenih tutora, kojima će se pridodati jedan građanin ili seljak, poznat po svom poštenju i štedljivosti, a koje će birati obštestvo. Oni će izveštavati o stanju blagajne na kraju svakog meseca lokalnog školskog direktora i svog paroha, odnosno katihetu. Prikupljen novac u toku tri meseca oni će predavati najbližem komorskom zvanju na čuvanje. Lokalni školski direktor i mesni paroh će, sa svoje strane, dostavljati takođe mesečni izveštaj o stanju blagajne distriktnom školskom direktoru, koji će o tome obavestavati vrhovnog školskog inspektora, a ovaj, dalje, najvišu državnu administraciju. Iz ovako prikupljenog fonda isplaćivaće se plate nastavnici preparandija, kao i troškovi njihovog unutrašnjeg uređenja. Radi što veće efikasnosti i ekspeditivnosti, u sedištima, preparandija (Sentandreji, Starom Aradu i Pešti) postavice se po jedan viši kurator, koji će uredno voditi knjigovodstvo o prihodima i rashodima i o tome izveštavati obštestva pomenutih mesta kako bi ova mogla da na vreme dostave potreban novac. Kuratori će se, takođe, birati iz redova najuglednijih i najpoštenijih građana, a potvrđivaće ih vrhovni školski inspektor. Za svoj rad primaće platu od 200 for. godišnje iz fonda prikupljenog od trećeg tasa.

Prihod od trećeg tasa, namenjen izdržavanju preparandija, ima se izdvojiti od ostalog novca prikupljenog za izdržavanje škola u mestu i predavati, kao što je rečeno, najbližim komorskim uredima na dalje rukovanje.

PRAVOSLAVNA GIMNAZIJA NOVOSADSKA

Početkom 19. veka, kao posledica snažnog ekonomskog i kulturnog razvoja, u Novom Sadu se javlja želja za osnivanjem srpske gimnazije. Još 1795. godine bački episkop Jovan Jovanović pokušava da stvori takvu instituciju, ali taj pokušaj ostaje besplodan, na prvom mestu zato što fond za osnivanje gimnazije, koji je građanima Novog Sada optimistično obećavan, na kraju nije stvoren, tako da su vlasti glatko odbile takvu nerealno ostvarljivu ideju.

Okolnosti povoljnije za osnivanje gimnazije, nastale su 1810. godine, kada je bačkom eparhijom upravljao mnogo veštiji episkop Gedeon Petrović, iza koga je stajao veliki karlovački mitropolit Stefan

Stratimirović. Mudri mitropolit Stratimirović i sposobni episkop Petrović energično se zauzimaju za to da Novi Sad, pored katoličke gimnazije, dobije i pravoslavnu. Kada je konačno osnovan fond, Sava Vuković je svojim darovnim pismom napisanim o svetom Savi 1810. godine priložio 20.000 forinti i tako udario temelj toliko željenoj gimnaziji. Nakon što su uplaćeni prilozima drugih Novosađana koji su s bačkim episkopom delili prosvetiteljski entuzijazam, sakupljano je preko 100.000 forinti. Međutim, usled državnog finansijskog bankrota ta basnoslovna svota je već iduće godine pala na petinu prvobitne vrednosti, tako da je bilo neophodno ponovno sakupljanje

priloga. Kada je obezbedeno još 50.000 forinti, sagrađena je prva zgrada gimnazije sa 13 prostorija za školsku upotrebu i posebnim sobama za kancelarije i biblioteku. Prvi i drugi razred otvoreni su 1811. godine, dok je treći osnovan 1816. i 1817. godine. Na zauzimanje mitropolita Stratimirovića, car Franc I 15. oktobra 1818. godine gimnaziji odobrava pravo javnosti, kao i privilegiju da ima šest razreda, uz ogradu da „treba paziti da se ova gimnazija, što se tiče nastavnih predmeta, rasporeda im po razredima i vremena nastave, i što se tiče uprave, vrhovnog nadzora i redovnog izveštavanja saobrazi sistemu propisanom ostalim gimnazijama u mojim državama“.

ПОТПИСАНИ ПКУ И ПРОТОКОЛ

(Наставак са стр. 1)

Након више разговора у министарству просвете у којима су суделовали министар просвете др Жарко Обрадовић, повремено и министар финансија Дијана Драгутиновић и представници „репрезентативних“ синдиката (репрезентативност СОС и ГСПРС „Независност“ истекла 12. септембра прошле године, а УСПРС 19. јануара о.г.), у петак 30. јануара потписани су ПКУ за ОШ и СШ и домова ученика, ПКУ за високо образовање, као и Протокол о зарадама у 2009. години. На тај начин сав циркус око тзв. социјалног дијалога на нивоу делатности је, бар засад, окончан, уосталом као и социјални дијалог на националном нивоу (око ОКУ и Анекса ОКУ).

Као што ће се сви запослени у Србији морати стрпити док не дочекају да добијају: „регрес“, „топли оброк“, увећан минути рад, јубиларне награде и друге награде (13 плата, божичне, новогодишње...) и бонусе, да сачекају на стимулативне отпремнине... тако ће и запослени у просвети исто тако бити ускраћени за сва ова примања. Стога се с правом поставља питање: „шта то садржи помињања ПКУ“ и зашто су „репрезентативни“ синдикати то постављали као свој крунски захтев, па чак и као штрајкачки услов.

Потписивањем „крњег“ ПКУ сасвим је извесно да запослени у образовном систему Србије неће добити нити један нови бенефит, већ ће им бројна, напред помињања, права бити ускраћена или као у случају јубиларних награда суспендована на одређени период. Тешко да би се овакав документ могао и назвати Колективним уговором, јер он не садржи ни коефицијенте за обрачун и исплату плата, а нити основицу за обрачун и исплату плата („дену рада“).

Додуше, будућим потписницима он очигледно служи као средство за обрачун и разрачунавање са другим синдикатима који нису били у прилици да „преговарају“ са министром, јер су у поступку утврђивања репрезентативности, а имају број чланова већи од тзв. репрезентативних синдиката или репрезентативни на локалном нивоу или само у својој установи. Стављањем потписа на „крњи“ ПКУ „репрезентативни“ синдикати ће и даље користити свој досадашњи аргуменат у задржавању постојећег чланства и евентуалном регрутовању новог: „па ми смо репрезентативни, зашто би нас напустили“, па чак и кад раде против интереса сопственог чланства или „дођите код нас, јер смо једино ми репрезентативни“, иако су у међувремену једни другима оспоравали репрезентативност (саопштење Б. Павловића од 23. јануара и друга).

Да ствар буде још гора ПКУ у себи садржи и одредбе које су директно у супротности са Законом о раду, али и са Уставом РС, због чега је СрпС, већ подносио захтеве за заштиту законитости и уставности и министру просвете и Одбору за законодавство Народне скупштине. Нажалост, изгледа да они који би требали да штите законитост то не чине и дискриминишући све остале који нису синдикално организовани и они који нису потписници тера СрпС (а исту иницијативу ће поднети и Форум београдских основних школа) да поднесима Уставном и Врховном суду оборе спорне чланове ПКУ.

Да је последња одлука о тзв. штрајку коју је у суботу, 24. јануара донела УСПРС и била „куцање на отворена врата“ јасно је, јер је још 25. децембра

2008. године министар добио сагласност да потпише ПКУ. Спорни су били дакле само „репрезентативни“ синдикати.

РО СрпС-а је 24. јануара разматрао могућност уласка у штрајк и оценио да „не може штрајковати против свога интереса“ као што би подржао све акције других синдиката уз услов да сви поново утврде репрезентативност и да учествује у колективном преговарању и социјалном дијалогу. Види се да је процена била добра, јер разлози који су били наведени као разлози за штрајк то уствари и нису. Можда би и колеге из „репрезентативних“ синдиката могле размислити како им је измакао као штрајкачки захтев смањење дела БДП који се издава за просвету, пошто је познато да ће ове године тај проценат бити свега 3,5%, дакле мање него претходне године када је износио 3,8%. Потсећамо да су, не тако давно, „репрезентативни“ синдикати тражили чак 6% БДП за нашу браншу.

У петак 30. јануара о.г. потписан је и Протокол о зарадама за запослене у образовању у 2009. години са планираним повишицама. Јасно је да повећања по основу уштеда у буџету, у протеклој години, неће ни бити и да су уместо очекиваног повећања од 5% по том основу (што је био такође један од крунских захтева за штрајк) запослени добили једнократно 5000 (односно 8000) динара, иако је свима јасно да је то још једна превара свих запослених у просвети. Међутим, ипак биће повишица, али не оних који ће реално сачувати плате, пошто је јуче договорено да запослени у априлу добију повишицу од 2%, а у октобру 6%. На овај начин извесно је да ће већина запослених у највећем делу године (до новембра) бити оштећена, пошто је и гувернер НБ Р. Јеласић најавио, само за прва 3 месеца, раст цена од 7,3%. Повећањем које следеће за октобарску зараду (исплата у новембру) потпуно је извесно да неће бити поправљања материјалног положаја запослених у делатности.

Стога гротескно звуче изјаве министра просвете да ће „плате прати трошкове живота“ и да у том сектору нико неће остати без посла!!! Као и изјава да „образовање заслужује да буде поштовано и награђено, а влада Србије ће учинити све да тако и буде“. Што се тиче плата - са планираним повишицама плате ће бити реално мање, а што се тиче друге изјаве о „сигурности радног места“, нејасно је како ће сви задржати своја радна места ако се планира рационализација мреже школа и броја одељења чији је почетак министар најавио за март текуће године. Министар је најавио и одговарајући!!! социјални програм за све запослене који би у процесу рационализације у наредне 3 године остали без посла. Јасно је да они које задеси та „срећа“ у току 2009. године не чека стимулативна отпремнина већ само оно што је дефинисано у Закону о раду.

Те три године су довољно далеко да ће до тада запослени углавном и заборавити оно што им је министар и „социјално одговорна влада“ обећавали.

Да би се дошло до колективног уговора „репрезентативни“ синдикати су склопили Споразум о сарадњи за који смо видели да га ни сами нису поштовали, јер су се сво време преговора међусобно оптуживали и сумњичили. Последњи примери сукоба су избили управо око оригиналног тумачења права на јубиларне награде (УСПРС и Независност), напада УСПРС на друга два синдиката због наводне издаје интереса и на крају напада СОС-а на Независност при чему је СОС одрекао право „Независности“ на репрезентативност.

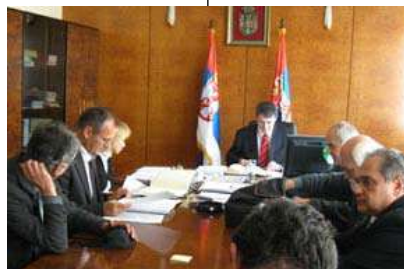
ПКУ за основне школе, средње школе и домова ученика потписала су сва 3 синдиката и министар просвете, а ПКУ за високо образовање само СОС, иако је Синдикат запослених у универзитетском образовању, који је напустио СОС и који представља колегињина Јелена Бојковић, доказао своју репрезентативност и оспорио то право СОС-у, односно његовом универзитетском одбору да закључе уговор. У оваквој ситуацији влада РС, односно министар просвете су се оглушили на Закон из веома прагматичних разлога и потписали ове документе са онима за које и сами знају да им је истекла репрезентативност и да је тренутно немају, јер им је тренутно било најважније да запослени у образовању остану у својим установама и да се евентуално не би придружили бројним штрајкачима који су свакодневно у различитим врстама protesta. Шта више и СрпС-у је понуђено да, по утврђивању репрезентативности, потпише ПКУ. Ово је најблаже

речено лицемерно, када се зна да су СрпС и ФБОШ, поднели захтеве за заштиту законитости и уставности, како би заштитили права других синдиката (који нису потписници) пошто их ПКУ (члан 55) дискриминише.

Било како било, сада ће стручни тимови свих синдиката потписана документа анализирати, а права димензија ове преваре ће запосленима бити јасна тек оног тренутка када не буду могли наплатити права која су досада имали и која су им овим уговорима ускраћена. СрпС ће по објављивању ових докумената у Службеном гласнику РС изаћи са потпуном и целовитом анализом, упоредног стања права пре и после закључивања „крњег“ Колективног уговора, као и упоредном анализом шта је тражено, а шта је добијено.

Скептицизам да ће и Протокол бити поштован налазимо у чињеници да га накондано влада мора „ојчати“, односно озаконити, својим Закључком, иначе он остаје „мртво слово на папиру“, као и у тачки 2. Протокола, где је наведено да „у случају измена и допуна Закона о буџету РС за 2009. годину, а које утичу на спровођење Протокола“ синдикати ће у року од 15 дана закључити Анекс којим ће ускладити рокове и проценат промена основице за обрачун и исплату плата. Оптимисти би рекли да то можда значи и повишицу, међутим реалисти знају да и досада влада нити у једном случају није дала више од онога што је првобитно обећала, већ увек само мање. Сетите се само последњег циркуса око средстава остварених на уштедама у 2008. години по основу којих су запослени добили пет, односно осам хиљада. И то је било све. Да нам влада исплати проценат по основу тих уштеда никоме није пало на памет: ни влади, а ни „репрезентативним“ синдикатима. Уосталом доста је времена пред нама, па ћемо видети, на делу, шта је то потписано, да ли стварно није могло више и да ли уопште има места за задовољство.

Генерални секретар СрпС
Хаџи Здравко М. Ковач

NASTAVNICI I DALJE LAKE METE

Još uvek bez zakonske zaštite za nastavnike

Prošlogodišnje aktivnosti oko većeg stepena sigurnosti za nastavnike, ali i za ostale učesnike obrazovno-vaspitnog procesa nisu okončane. Peticije koje su gotovo svi sindikati potpisivali, nisu bar za sada, urodile plodom i orkestriran zahtev da nastavnici postanu službena lica i da se napad na njih ima upravo tako i tretirati, kao i da se proširi bezbedosni „krug škole“ na način kako je to u razvijenim demokratijama (i u dolasku i u odlasku na posao) nisu uspele. Sve to iz razloga da su se, nažalost, sindikati više sporili ko je autor ideje i ko je prvi, a ne kako da udruže potpise pošto niti jedan sindikat nije nakupio dovoljno potpisa (10000) da sam podnese predlog zakona.

Šta više, zbog upozorenja pravne struke da nastavnici i ne mogu biti službena lica (taj status podrazumeva ne samo zaštićenost od napada nego i ovlašćenja za primenu prinude ili sile), NSPRV je pristao da revidira svoj zahtev u zakonsku odredbu da se napad na pro-

svetne radnike i/ili na druge javne delatnike (lekare, sudije...) ima tretirati kao krivično delo. To bi sasvim izvesno preventivno delovalo na potencijalne napadače, jer su kazne i za ova dela drastične.

NSPRV će i dalje insistirati da se u Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja unese izmena kojom bi se ocena iz vladanja našla u proseku ocena i opštem uspehu učenika. Naime, praksa je pokazala da zbog činjenice da ocena iz vladanja ne ulazi u prosek to veoma negativno stimuliše učenike, ne samo na izostajanje sa nastave, već i na različite vidove nasilja, prečesto i fizičkog. Mogućnosti da ove svoje „podvige“ učenici publikuju preko elektronskih medija i izostanak sankcija i zakonske regulative koja bi to sprečila, stvara od nasilnika „junake našeg doba“, a ne ustvari siledžije, što ustvari i jesu, koje nažalost prolaze bez kazne.

Uvođenje zakonskih sankcija i za roditelje, sasvim

sigurno bi doprinelo da se nasilje smanji, što se i pokazalo u pojedinim zemljama koje su uvele kaznene odredbe za roditelje čija se deca ponašaju nasilno ili izostaju sa časova. Pozitivan primer je i Kodeks o ponašanju koji je uvela uprava za Grad Novi Sad i u kojem se stvara mogućnost partnerstva roditelja i školskih vlasti, a roditelji ugovorno prihvataju odgovornost za sva devijantna ponašanja svoje dece.

NSPRV (i Srps) su razgovorali sa poslaničkim klubom demokratske stranke te očekuje da članovi Odbora za prosvetu iz reda DS budu predlagaci izmena zakonskih odredbi kojima bi se u novim zakonskim rešenjima našle sankcije za one koji probleme rešavaju nasiljem. U tom smislu ostajemo potpuno otvoreni za sve inicijative drugih sindikata koji žele da podrže naše napore da škola postane sigurno i bezbedno mesto i za zaposlene i za decu.

Hadži Zdravko M. Kováč

ŠKOLA BEZ NASILJA

Zbog učestalog nasilja u školama u kojem su žrtve i učenici i nastavnici, u Srbiji je pre tri godine počeo da se realizuje Unicefov program „Škola bez nasilja“. Program se sprovodi 126 osnovnih škola širom Srbije, u šta je uključeno oko 83.585 učenika i 8.397 zaposlenih u osnovnim školama u 54 mesta, a prošlog septembra uključeno je još 11 škola. Mentor u programu „Škola bez nasilja“ i potpredsednica Saveza učitelja Srbije Zdenka Rajković kaže da je cilj programa prevencija i smanjenje nasilja u školama, kao i stvaranje bezbedne i podsticajne sredine za učenje i rad. Prema njenim rečima, nasilja će sigurno biti i ubuduće, čak i u onim školama koje su prošle Unicefov program, pošto na nasilje utiču i porodica i stanje u društvu, te je nemoguće iskoreniti ga u potpunosti. Međutim, Zdenka Rajković napominje da su učenici koji su prošli program „Škola bez nasilja“ počeli da koriguju nasilničko ponašanje, kao i da prepoznaju nasilje i da ga češće prijavljuju nego ranije.

Donedavno je nasilje u školama i među učenicima najčešće bilo zataškavano. Deca su se plašila da prijave nasilje ili nisu imala kome da se poveru. Međutim, učenici u svim školama koje su prošle kroz program „Škola bez nasilja“ sada prepoznaju nasilje i češće ga prijavljuju. Program koji traje oko godinu dana namenjen je, pre svega, deci, nastavnici i zaposlenima u školama, ali i roditeljima i celokupnoj lokalnoj zajednici. Đaci se kroz program obučavaju da prepoznaju nasilje i konstruktivno reaguju na njega. Učenici mlađih razreda prolaze kroz preventivne radionice, a đaci sta-

rijih razreda učestvuju u forum teatrima. Vršnjački tim koji se formira od učenika iz svakog razreda ima ulogu promotera i pomagača. „Vršnjački tim osmišljava različite aktivnosti da bi vratilo decu u škole, da ne bi bila na ulici, da bi se družila i ostvarila neku komunikaciju. Deca počinio nasilja takođe su uključena u program i s njima se naročito radi. Učitelji i nastavnici najčešće prepoznaju nasilnika po njegovom ponašanju na času, jer se on slično ponaša i s vršnjacima i tokom nastave.“

Priručnik „Šta je danas bilo u školi?“ treba da roditeljima pomogne da na pravi način vaspitaju decu i saraduju s njom. Priručnik pruža osnovne informacije o tome šta je nasilje i daje praktična uputstva o tome kako ga prepoznati i pomoći deci, kako onoj koja su izložena nasilju, tako i onoj koja ga čine, pa i deci koja su svedoci nasilja i najčešće pasivni posmatrači.

U cilju smanjenja nasilja, u osnovnim i srednjim školama u Novom Sadu uskoro će početi da se primenjuje nov Kodeks ponašanja koji se odnosi na učenike, nastavnike, ali i roditelje, a kojim bi nasilničko ponašanje trebalo da bude strože sankcionisano nego dosad. Gotovo sve novosadske škole su donele kodeks ponašanja koji će početi da se primenjuje početkom drugog polugodišta. Kodeks ponašanja stavlja učenike, roditelje, učitelje i nastavnike u ravnopravan položaj, što znači da svi treba da se pridržavaju pravila. Na primer, pošto nisu mogli zabraniti da učenici donose mobilne telefone u školu, dogovorili su se da ih za vreme časa ne koriste, nego da ih isključe. To važi i za nastavnike. Nastavniku ne može da zvoni mobilni telefon za vreme časa, ali ni roditelju za vreme roditeljskog sastanka, kao ni direktoru za vreme

nastavničkog veća. Direktori škola će pratiti kako se Kodeks primenjuje i kakve ima efekte i prema potrebi unositi izmene.

Problem je i to što ocena iz vladanja ne ulazi u prosek, te se tako može desiti da se učenik koji je u osmom razredu imao jedinicu iz vladanja i ukor nastavničkog veća bez problema upiše srednju školu, ako su mu dobre ostale ocene. NSPRV će od ministarstva tražiti izmene nekih članova Zakona o obrazovanju, jer škole, naročito osnovne, trenutno ne smeju rigoroznije sankcionisati prestepe. Tako npr. ako se neki učenik osnovne škole ponaša izrazito nasilno i učini nešto drastično, tražiće se krivična odgovornost roditelja i sankcija za dete i to ne samo za nasilje već i za neopravdano izostajanje sa nastave.

Nasilju izloženo 65 % osnovaca

Rezultati istraživanja u 54 osnovne škole u Srbiji, kojim je bio obuhvaćen 28.931 učenik od trećeg do osmog razreda i 3.686 zaposlenih u školama, pokazali su da je nasilje kod nas dramatično rašireno.

Odgovori ispitanika ukazuju na to da je 65 odsto učenika bar jednom, a 24 odsto više puta bilo izloženo nekom obliku nasilnog ponašanja u periodu od tri meseca. Tokom ukupnog školovanja, 44 odsto učenika bilo je jednom ili više puta izloženo nasilnom napadu vršnjaka, a čak 23 odsto jednom ili više puta u poslednja tri meseca doživelo je da ih nastavnik uvreda, ismeje ili udari.

Nasilju su podjednako skloni i stariji i mlađi učenici, dečaci i devojčice, s tim što dečaci više ispoljavaju fizičko, a devojčice verbalno nasilje.

PROMOVIŠU NENASILJE, ALI I BIJU

Organizacija kreativnog okupljanja, Centar za omladinski rad, Omladinska nevladina organizacija i Udruženje za inkluziju osoba sa invaliditetom u subotu 31. januara, od 13 do 17 sati, organizovali su Dan nenasilja u Novom Sadu. Dan nenasilja je bio realizovan kroz niz aktivnosti, organizovanih u saradnji sa pet novosadskih srednjih škola, koje su osmislili i koje će sprovesti učenici.

Đaci su ovom akcijom poslali poruku nenasilja svojim vršnjacima i profesorima, kao i nameru da kroz svoj aktivizam doprinesu rešavanju problema nasilja u svojim lokalnim zajednicama. U akciji učestvuju Elektrotehnička škola „Mihajlo Pupin“, Medicinska škola „7 april“, Tehnička škola „Jovan Vukanović“ i škola za dizajn „Bogdan Šuput“. Okupljanje ispred škola je u 13 sati i zatim sledi odlazak

u povorci do Trga Slobode, gde će biti deljeni flajeri sa porukama nenasilja i informisanje Novosađana o značaju promovisanja nenasilne kulture i mirnog rešavanja konflikata. Sat kasnije, simbolično će biti pušteno 200 balona sa porukama nenasilja. Tribina pod nazivom „Srbija, zona nenasilja“ počele je u 15 sati u Elektrotehničkoj školi (Futoška 17). Javne aktivnosti su deo projekta „Mi moramo biti promena koju želimo videti u svetu“, koji podržava Ministarstvo omladine i sporta u okviru ciljeva planiranih Nacionalnom strategijom za mlade.

Nažalost, akteri poslednjeg dramatičnog sukoba bili su upravo učenici ETŠ „M. Pupin“. Naime, nakon dramatične tuče, koja se odigrala u četvrtak 06. februara oko 18 sati kod Elektrotehničke škole u Novom Sadu, srednjoškolar Đ. V. (1991) pao i ostao u komi. U vreme dok zaključujemo ovaj tekst (subota

07. 02.) učenik se još nalazi u komi, bez svesti je i... sa neizvesnim ishodom na opravak, kao posledicom tuče sa kolegom B. B iz razreda. Ta dvojica učenika trećeg (završnog) razreda - smer autoelektričar su se sporečekali, sačekali da se završi praktična nastava, pa otišli do parkića na obližnjem trgu, da se razračunaju. Razlog svađe je krajnje bezazlen: navodno, sukobili su se oko toga da li profesor treba da dikтира brže ili sporije. Đ.V. iako ima zdravstvene probleme, upustio u tuču, a nevolja je i u tome što je tuču prihvatio drugi učenik iako je znao njegovo zdravstveno stanje.

Inače u školi postoji interni video-nadzor, sa 16 kamera. Redovna su i dežurni nastavnici u dvorištu i na hodnicima. Ali, desilo se to da se tuče nisu prekinule ovim merama, već su se preselile tamo gde kamere ne snimaju.

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ У РЕГИОНИМА

Усвојена Платформа о очувању стабилности запошљавања

(Наставак са стр. 1)

Поздрављајући присутне Ана Томанова Маканова, потпредседник ИВВ и покрајински секретар за информације истакла је потребу да се социјални дијалог води заједнички како би се изградило друштво у коме је појединац битан и како би се остварио циљ да сваки грађанин има право на рад, зараду и нормалан живот. Потребно је, према речима Томанове Маканове да се сагледа реалност, саслушају аргументи једних и других, како би из ове тешке ситуације изашли јединствени, оснажени. - Не одустајемо од обећања, визија, идеја и жеље да променимо друштво и изградимо правни систем како би успоставили све европске вредности у пракси, истакла је Томанова Маканова. Она је позвала социјалне партнере на дијалог и толеранцију.

Социјални партнери подржали су Платформу јер је њен циљ очување стабилности у области запошљавања у АПВ у 2009. години кроз очување броја запослених на садашњем нивоу, спречавања пораста незапослених лица и поштовању права запослених, уз очување пословне политике и рентабилности послодаваца. Спровођење ових циљева омогућиће се заједничким деловањем синдиката, послодаваца и Извршног већа АПВ, истакнуто је на скупу.

Говорећи о значају Платформе Мирослав Ва-

син, покрајински секретар за рад, запошљавање и равноправност полова истакао је да је њена суштина да се непосредним деловањем крене у сусрет економској кризи, односно њеним могућим последицама у сфери запошљавања. - Платформа је управо у кризи колективног преговарања у Србији решење да се проблеми сведу на непосредни дијалог у сваком колективу. Да се заједничким деловањем социјалних партнера, формирањем акционих група дође до сваког предузећа где је потребно да се успостави дијалог између послодаваца и запослених, објаснио је Васин. Такође је навео да Платформа полази од два циља. Да се у 2009. години у Војводини, оваквим деловањем помогне у

очувању постојећег броја радних места, односно да се деловање економске кризе подједнако сведе на све запослене.

Јадранка Бељан Балабан, покрајински секретар за локалну самоуправу истакла је важност да се социјално-економски савети формирају и у локалним срединама.

Др Милорад Мијатовић председник СЕС-а

За новог председника СЕС-а изабран је др Милорад Мијатовић, председник СССВ. Нови заменик је Славко Влаисављевић, потпредседник УГС Независност, док је за секретара изабрана Милина Тушјак, секретар у председништву СССВ. Чланови СЕС-а које је именovalo ИВВ су: Јадранка Бељан Балабан, покрајински секретар за локалну самоуправу, Иштван Пастор, потпредседник ИВВ и покрајински секретар за привреду, Даниел Петровић, покрајински секретар за пољопривреду, Слободан Војиновић, заменик покрајинског секретара за привреду, Розалија Ереш, заменик покрајинског секретара за финансије и Мирослав Васин, покрајински секретар за рад, запошљавање и равноправност полова.

ИЗГУБИЛИ РЕГРЕС, ТОПЛИ ОБРОК, ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ...

Добили Споразум о социјалном дијалогу

У четвртак 22.01. је истекао рок, који су синдикати дали влади Србије, да се дође до „Споразума о даљем развоју социјалног дијалога“, који је требао да буде сурогат за ОКУ и Анекс ОКУ и услов да и „репрезентативне“ синдикалне централе УГС „Независност“ и СССС аминују једнострано повлачење потписа УПС („репрезентативно“ удружење послодаваца) са ОКУ и Одлуку Владе Србије (Сл. Гласник РС бр.122. од 30.12.2008.године) да стави ван снаге ОКУ и проширено дејство ОКУ на све послодавце на територији Србије. Ова одлука је требала ступити на снагу 01. јануара о.г. а синдикати су како тврде наставили социјални дијалог са друге две стране које су противзаконито изашле из Уговора. И поред свега тога оба синдиката су сво време била спремна да са социјалним партнерима из УПС и Владе РС закључе Споразум, ако се обавезу да ће повући одлуке о отказу ОКУ. Споразум је и потписан 30. јануара ове године, а отказ уговора је орочен на пола године.

Према томе запослене чека, бар првих шест месеци, изостанак „регреса“ и „топлог оброка“. И не само то, него неће моћи ни да рачунају на повећање процента за минули рад - уместо 0,5% за сваку годину биће им и даље рачунато 0,4%. Како је влада Законом о буџету (Сл. Гласник РС бр 120- од 29. децембра 2008. године) суспендовала и друга права запослени у 2009. год, а вероватно и надаље неће моћи рачунати ни на накнаду за ноћни рад (плаћати ће се 110% колико предвиђа Закон о раду, уместо 126% колико је гарантовао ОКУ). Послодавци неће морати исплаћивати ни јубиларне награде, божићне (новогодишње) награде и друге бонусе... Неће бити ни стимулативних отпремнина, а смањују се и плаћена одсуства (60% од висине зараде уместо више од 65% колико је гарантовао ОКУ).... Уосталом, цити-

рамо спорни члан Закона о буџету;

Члан 28.

У складу са чланом 2. става 8), чланом 35. и чланом 36. става 3. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС“, бр. 9/02, 87/02, 61/05-др. закон, 66/05, 101/05-др. закон, 62/06-др. закон и 85/06), у буџетској 2009. години неће се вршити обрачун и исплата према Одлуци о примени Ојиније колективног уговора на све послодавце на територији Републике Србије и Анексу I Ојиније колективног уговора („Службени гласник РС“, број 104/08), као ни обрачун и исплата божићних, годишњих и јубиларних награда и других врста награда и бонуса предвиђених посебним и појединачним колективним уговорима, за директне и индиректне кориснике средстава буџета Републике Србије, буџета локалне власти, организације обавезног социјалног осигурања и њихове кориснике.

Нажалост, „задовољствима“ никад краја, јер биће проблема и са запошљавањем. Тако да ће се они који већ (пре)дugo чекају на посао морати још (мало) стрпити јер је чл. 10. истог Закона прописано да;

Члан 10.

Директни и индиректни корисници средстава буџета Републике Србије не могу засновати радни однос са новим лицима, уколико то није у складу са кадровским планом.

Директни и индиректни корисници средстава буџета Републике Србије који немају кадровски план не могу засновати радни однос са новим лицима без сагласности министарства надлежног за послове финансија.

Уводи се и реда у увек спорни „сопствени

приход“ школа и установа, али и свих других корисника буџета, који ће неке приходе које су досад сматрали за „сопствене приход“ па га и користили „по властитој жељи“, убудуће морати уплаћивати у државну касу. Наиме:

Члан 12.

Директни и индиректни корисници средстава буџета Републике Србије који располажу нејојекрећним средствима у државној својини, дужни су да нејојекрећним средствима располажу у складу са законом.

Корисници из става 1. овог члана који нејојекрећним средствима у државној својини дају на коришћење, односно у закуп у накнаду, дужни су да средства сачеена по овом основу уилаше у буџет Републике Србије.

Средства из става 2. овог члана смајрају се јавним приходима и служе за финансирање јавних расхода у складу са законом.

О другим новинама писати ћемо следећи пут. Нама остаје да се упитамо; да ли то држава уводи реда или ће то бити још само један (неуспешен) покушај државе да дисциплинује своје бројне чиновнике (директоре у улози квазипослодаваца), који су кад је државна својина у питању пречесто „широке руке“.

Последња вест; синдикати; и „репрезентативна“ УГС „Независност“ и СССС су прихватили да се прогласи мораторијум на ОКУ - добиће Споразум, а радницима...радницима остаје да се стрпе првих 6. месеци....Споразум је потписан 30. јануара ове године.

Документа помињана у овом тексту можете преузети са нашег сајта, www.nsprg.org.

Хаџи Здравко М. Ковач
Генерални секретар СрпС

SVETOSAVSKE

AKADEMIJA

Na sada već tradicionalnoj Svetosavskoj akademiji u Centru "Sava", kojoj su prisustvovali predsednik Srbije Boris Tadić, premijer Mirko Cvetković, potpredsednik Vlade i ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić, ministri, članovi Sinoda SPC, ministar prosvete dr Žarko Obradović je podsetio "da Srbija prolazi kroz težak period, ali da je naš cilj i dalje punopravno članstvo u EU, a obrazovanje usklađeno sa evropskim".

"Naš najvažniji zadatak je bitka za znanje, dobijemo li tu bitku dobićemo i bitku za sadašnjost i budućnost", rekao je Obradović dodajući "da je potrebno da otvaramo nove škole, da svake godine bude više studenata, đaka prvaka, da se rađa više dece". Ministar je kazao i da je razvoj obrazovna obaveza svih koji u prosveti rade i dodao da će u tom smislu Vlada Srbije i Ministarstvo prosvete biti partneri svima onim snagama koje su spremne da se bore za ciljeve u prosveti i društvu. On je

ukazao i da je Srbiji potrebno mnogo više visoko-obrazovanih građana i da treba brinuti o svima i najtalentovanijima i onima koji do sada nisu mogli da pristupe obrazovanju u istoj meri. Ministar je, čestitajući svima školsku slavu Svetog Savu, zaključio da kao što u Srbiji postoji saglasnost o veličini i neprolaznosti dela Svetog Save, tako treba da postoji saglasnost o zadacima i obavezama generacija u 21.veku.

Svetosavskoj akademiji prisustvovali su i narodni poslanici, predstavnici verskih zajednica, predstavnici Vojske Srbije, ambasada, rektori, studenti, učitelji, nastavnici, akademici. Publika je u Centru "Sava" pozdravila dobitnike svetosavske nagrade za poseban doprinos razvoju obrazovanja i vaspitanja tokom 2008. godine.

U ime nagrađenih zahvalio je Rade Jezdić nastavnik razredne nastave, u izdvojenom odeljenju Alin Potok, osnovne škole "Dimitrije Tucović" iz Čajetine, a u programu su učestvovali horovi "Obilic", "Kolegijum muzikum", akademsko kulturno-umetničko društvo "Branko Krstanović".

Pesmu "Odlazak Rastka Nemanjića na Svetu

goru" kazivala je glumica Ljiljana Blagojević, a prikazane su i scene iz života prvog srpskog arhiepiskopa i prosvetitelja.

Numeru "Molitva" Josifa Marinkovića, na tekst Vojislava Ilića, premijerno je izvela primadona Jadranka Jovanović, a u programu su učestvovali i Oliver Njego, Dečiji hor "Čarolija" i četrnестogodišnji Milija Jekić iz Mionice, nosilac priznanja "Večernjih novosti" za najplemenitiji podvig u 2008. godini.

NAJBOLJIMA NAGRADE

Ministar prosvete dr Žarko Obradović je na svečanosti podomom dele tradicionalnih Svetosavskih nagrada, održanoj u vladi Srbije, uručio povelje i zlatnike, priznanja koja je ove godine predstavnicima 13 ustanova, škola i pojedinacima, za poseban doprinos razvoju obrazovanja i vaspitanja tokom 2008. godine. "Dobitnici Svetosavskih nagrada za doprinos u razvoju obrazovanja, pokazali su ličnim primerom da se vrednosti svetosavlja mogu i danas promovisati u školama" rekao je tom prilikom ministar Obradović i naglasio da je obrazovanje najveći resurs.

Među nagrađenima su Predškolska ustanova „Poletarac“ iz Sečnja, koja, kako stoji u obrazloženju žirija, posebnu pažnju posvećuje romskoj i siromašnoj deci. Svetosavsku nagradu poneli su i Osnovna škola (OŠ) „Dušan Popović“ iz Belušića, Poljoprivredna škola - Priština u Lešku, niška Elektro-tehnička škola „Mija Stanimirović“, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Škola sa domom učenika oštećenog sluha i govora, „11. maj“ iz Jagodine.

Od pojedinaca nagrađen je Rade Jezdić, nastavnik OŠ „D. Tucović“ iz Čajetine, koji, pored ostalog, besplatno prevozi svoje đake od kuće do škole i održava školu. Nagrade za zaslužne pojedince pripale su i direktoru Tehničke škole „Jovan Vukanović“ iz Novog Sada, kao i profesoru Radoslavu Žikiću sa

kragujevačkog Prirodno -matematičkog fakulteta, posthumno.

Nagrađeni su i učenik zaječarske OŠ „Desanka Maksimović“ Bojan Roško, Luka Milićević dak beogradske Matematičke gimnazije, osvajači medalja na olimpijadama i turnirima širom sveta, a zlatnik i povelja pripali su i najboljoj studentkinji Univerziteta umetnosti u Beogradu Nataši Bulatović Trig, kao i Matematičkom društvu „Arhimedese“ iz Beograda, za doprinos u razvijanju i popularizaciji matematike.

DVOJEZIČNO U POTISJU

(Nastavak sa str. 1)

U programu su nastupili književnik Boško Ivkov iz Novog Sada, hor senčanske Zavičajne fondacije „Stevan Sremac“ i učenici Muzičke škole „Stevan Mokranjac“. Predsednik Udruženja članova i prijatelja Matice Srpske Petar Terzić podneo je izveštaj o delatnosti Školskog fonda koji ustanovlje još prilikom prvih proslava Savindana u Senti pre vek i po, a čiji rad je na njegovu inicijativu pre osam godina obnovljen tako što se na Svetosavskoj akademiji prikupljaju prikupljaju prilozima za pomoć učenicima slabijeg materijalnog stanja.

U senčanskom Hotelu „Rojal“ posle višegodišnje pauze upriličen je Svetosavski bal u organizaciji Zavičajne fondacije „Stevan Sremac“. Pre početka bala upriličen je prigodan umetnički program, a tom prilikom povelja za nesebičan doprinos afirmaciji Zavičajne fondacije „Stevan Sremac“ uručena je kustosu Narodnog muzeja iz Niša Jovanu Mladenoviću.

PROMOVISANO 200 DIPLOMACA

Savindana je na Novosadskom univerzitetu obeležen uručjenjem akademskih diploma i promocijama 200 novih inženjera, mastera i magistara. Na Poljoprivrednom fakultetu su promovisana prva 22 mastera iz tri naučne oblasti. Dekan dr Milan Krajnović ističe da su stasali prvi "bolonjci", a diplome ovih mladih stručnjaka, među kojima je i jedan iz Grčke, prepoznatljivije su svuda u svetu.

U centru pažnje su bile dvodnevne Svetosavske svečanosti, koje tradicionalno organizuje Fakultet tehničkih nauka, najveći u sastavu UNS-a. Otvorena je Svetosavska izložba udžbenika i monografija, objavljenih u poslednjih godinu dana u ediciji FTN-a, i održana svečana promocija magistara i diplomaca, a na prigodnoj akademiji, koja je prethodila uručjenju diploma i nagrada, Svetosavsku besedu, posvećenu ličnosti i delu "državnika, graditelja, naučnika, stvaraoaca, svetitelja i putovoditelja našeg", održao je episkop jegarski Porfirije. Svečanost je

Svetosavskom himnom otvorio Univerzitetski hor "Collegium Cantorum", pod vodstvom dirigenta prof. Mirka Bulovana.

Rektor UNS prof. dr Radmila Marinković-Neđučin i dekan FTN-a prof. dr Ilija Čosić naglasili su značaj negovanja najviših duhovnih vrednosti Svetosavlja, ali i modernih, okrenutih prosperitetu obrazovanja, nauke i napretku društva.

Usledila je promocija 11 magistara, 140 diplomiranih inženjera-mastera, 17 diplomiranih inženjera i deset inženjera-bečelora, a Svetosavska nagrada uručena je Aleksandru Stuparu, najboljem studentu FTN-a u 2008, koji je elek-

trotehniku završio za samo četiri godine i osam meseci, s prosekom 10! Njega je FTN nagradio s 500 evra, dok su nagrade za najbolje diplomce svih departmana obezbedile kompanije, banke i javna preduzeća s kojima fakultet uspešno saraduje. Neki predstavnici ovih firmi mladim inženjerima nude i zaposlenje!

СВЕЧАНОСТИ

Слово о Светом Сави – пут знања и просветљења

ПРАВО ХОДИТИ И ДОБРО ЧИНИТИ

Упореште у мисли да је давнашњи науч Светог Саве и данас, у свакојојак, а тек у злом времену и те како применљив, чини овог духовника и просветитеља нашим вечником-савремеником. Светосавље је и постојано захваљујући и том присном споју давно-прошлог и оновременог, а за шта и те како поуздану, чврсту основу у сваком трену можемо наћи, и увек јој се изнова враћати, у делу трајне вредности творене руком Растка Немањића. Подједнако и у књигама, као и оном што је и другим начинима оставио делањем у многим правцима: као државник који налази начин да измири браћу завађену око престола, као први српски архиепископ, као мисионар-исцелитељ, као први српски песник и мислилац...

Свети Сава је у сваком погледу узор достојан следа, «почетак свих наших почетака» (др Драган Недељковић) «јер је умео да помири модерне идеје свога времена са српском националном и духовном културом. Зато је у време његове владавине настао спој националног и универзалног остварујући највише домете и у политици, и у духовном културном животу. Надахнујући се идејама светосавља данас, ми смо, ипак, у неспоразуму са српским просветитељем, јер, вели професор Недељковић, «светосавска вера је кретање, напредак, обнова, опредељење за модерно... Наш народ се управо захваљујући таквом схватању одржао, јер смо се опирали насиљу, али и примали аутентичне вредности. Тако смо чинили од немањићке повести, а тако би требало и данас да чинимо.»

«Слушај моје речи, к мојим речима приклони своје ухо и да не оскудевају извори живота твојега, сачувај у својем срцу. Јер су живот свима који их налазе. Сваком храном храни своје срце, јер од њих су извори живота.» У речима, у мудрим по(р)укама, науч је по Светом Сави који у у делу «Житије Светог оца Симеуна» бележи мисли свога оца Немање, сазнање као храна и услов опстанка сваком ко је и мудрост узме/прихвати, срцу прими. Јер, мудрост чути је лако, а права мудрост је спознато послушати, применити. «А ти учи ономе што је право да ти живот буде у миру» - још једна је у мноштву од порука из Житија. «Одбаци од себе опора уста, увредљиве усне удаљи од себе. Очи твоје нека право гледају. А веће твоје да се крећу на оно што је праведно. Право ходи својим ногама, а путеве своје исправљај...»

Опора уста, увредљиве усне? Зар не живимо у времену у коме је реч најубијитије оружје, средство манипулације, за превођење жедних преко воде? Зар сви ратовине НЕ почињу и не завршавају се гласом из опорих уста, увредљивих и слабо уверљивих речи, за једнократну (зло)употребу? Гледамо ли, да ли нам се веће крећу као оном што је праведно, или тражимо ли пут до брже и обилатије користи без довољно бриге о праведности? Да ли се и како учимо на властитим грешкама, како то налаже светосавље као бит нашег православања? И јесмо ли уопште снажни и у себе поуздани да грешке своје спознамо и признамо путеве своје, по Савином науку, исправљамо? Одговор је, дакако, садржан у самом питању, а да смо иоле друкчији, да смо доследни у следу наука светосавља, где нам био крај. И да ли бисмо тако и толико дуго у свакојојак заблудима, под великим и страховитим идеолошким стегима, у тоталитарном духу живели? Шта је то, а да се никако друкчије него следом онога што је туђе, што је у

спротности са здравом памећу, не може тумачити, а што нас мало мало, па доведе у неприлику да нисмо своји и на својим ногама? Путеве своје народ овај, без великих жртава при страшним ломовим, ваља нам и то признати, јер грех на време није по Савином науку исправљао. Примера из историје српског народа, најжалост, и превише.

Посебну пажњу при указивању на актуелност мислифилозофске дубине у науку Светог Саве, у тренуцима када се непрестано распламсава раскол у српском бићу, ових деценија све жешће, ваља придати још једној реченици-савету, донекле и налогу из Житија: « Не склањај се на десно, ни на лево, јер путеве оне с десна зна Бог, а развратени су они с лева.» Сваки коментар овој мисли, поготово након полувековног једноумља и дугог безбожњиштва, чини се непотребним. Ваља нам посебно обратити пажњу на речи готово заповедне, а не само саветодавне које Немања шапуће у перо Савино: - Не склања се..! Ту је и питање: како безбеднији, у себе и у друге сигурнији, право ходити и добро чинити? Одговор је у писменим Светога Саве: « Не помешај се са безумним. Исправи знања на разум, јер онај који кори зле навући ће на се мржњу, а онај који изобличава нечастиво, порећи ће себе. Не изобличавај зле, да те не омрзну. Изобличуј премудре, и заволеће те. Покажи премудром кривицу, и биће мудрији, поуку праведноме и продужиће ти ипримати је. Почетак премудрости је бојазан Господња, а сазнање светих ствари је разум. Јер оваквим владањем много ћете проживети, и придодате ти се године живота...»

Поуке, дакле, за времена свака и ваља нам се светосавској мудрости проклонити. Са безумним да се никад не помешамо. Да смо се таквом духу на време приклонили, да смо својим путем «право» (читај: само усправно) «ходили», а путеве своје (грешке) исправљали, да се нисмо склањали на десно, ни на лево, да ли би нас Срба сада било мање и на све мањем простору? Знање своје да ли смо и колико «на разум исправљали»? У много чему смо, порекли себе, дух светосавски «изобличавајући нечастиво», па тако на себе навукли непотребну, а кобну мржњу? Зле смо, супротно светосавском науку, доиста изобличили и тиме испунили први услов да нас у својој сили омрзну да на нашу земљу, на наша села и градове, на манастире светосавске, на изворе бистре воде, на нас грешне/колатералне пошаљу црно јато «милосрдних анђела». С таквим владањем, да ли можемо «много поживети», могу ли, и колико још, «године придодати животу»? По мудрима се, у својој богатој националној и духовној баштини, по законима светосавским нисмо владали, па како да нас «премудри заволе» кад их у њиховој мудрости нисмо следом изобличавали/подржавали. Уместо тога, одступом од светосавља, сами смо себе ослепили, у таму се загнурили и карлицама, као у народној причи «»Како је Свети Сава начинио прозор», из куће таме мрак кроз врата, уместо кроз отворе на зиду, износимо. Кроз те отворе, светосавском секиром сачињене, не из таме у свет да бежимо, него да нам Светлост у све наше одаје, до сваког кутка у дому нашем, до детета у колевици у изобиљу да дође.

За време садашње, а тиме и за време будуће, спасене сваком, а и српском роду је и у заповеди Немањиној синовљевом, Савином руком у Житије уписана, а дата је у аманет онима који га у држави коју је створио и којом је владао, у моћи својој

наслеђују: - Имајте љубави међу собом!

У одлучности да се након његовог земног живота поштује оно што је законито, велики жупан Немања ни клетве се не клони иако је реч о синонима: «Ако ли који од њих иступи из онога што сам им ја законито, гнев божији нека прождре и њега и потомство његово!»

Имамо ли, дакле, довољно љубави међу собом? И овом случају одговор је у нашој трагичној прошлости, али и у стварности. Кад и како ће се српска сва срца у светосавском духу ујединити без стварносног чињења на путу од мудрости, а против српских деоба које увек изнова стварају сеобе? Благослов с неба не стиже без јаке жеље и без здраве памети, ако се не владамо по речима премудрог којима ваља «приклонити ухо свој.» Били смо и остајемо, занавек нам је тако (за)дато, како Свети Сава рече »За Запад – Исток, а за Исток – Запад». Без љубави међу собом, без слоге, како путеве своје, не оне уназад, него оне који тек следе, како да их исправљамо? Без учења шта је право, како да нам живот буде у миру? Ту где јесмо, и какви јесмо, без светосавске мудрости сваком умном увек доступне, без љубави међу собо, што је пресудни завет, следи нам падање у свим правцима. Јер, ово је доиста земља «укрштених путева» (Бећковић) у којој спси нападају «Као што и сад нападају/ Свакога се упути Савиним траговима». Земља у којој «нашу свећу гасе, жетву пале» (Љубомир Симиновић). У «подсунајућу овом» треба нам светосавско просветљење, а тако нешто достижно јест само ако се васпостави ум за господара и ако се властољубљем не заробимо. У таквом простору, из легенде, из мита у стварност. Светилник у лицу Светога Саве, у појави коју на себи својствен начин слика песник Васко Попа:

«Око његове главе лете пчеле / и граде му живи злотокруг / У риђи му бради / Засутој липовим цветом / Громови с муњама играју жмурке / О врату му вериге вие / И трајају се у гвозденом сну / На раменима петао му плашти / У руци штап немудри пева / Песму укрштених путева / Лево од њега тече време / Десно од њега тече време / Он корача по сувом / У праћу својих вјекова.»

Светосавље ваља схвати и прихватити као пут просветљења, а што је пут сваког богоношца. Достижно јест ако се, како то у свом поетском запису «Седалан» вели Свети Сава «тама неверја прогна», а «вера држи као оклоп, крст као оружје, љубав као штит».

Давид КЕЦМАН ДАКО

Поштован од Александрије до Вайкиана

Од јошово сивоиница српских светица, иројица су у црквеним календарима свих православних цркава: Симеон, Сава и кнез Лазар. Први и ирећи се иомињу иод даишмом као код нас, а св. Сава 25. јануаром, два дана ире неіо код Срба. Савремени руски црквени календари наводе "Свети Сава, архиепископ српски, 1237" (не 1236), а неки календари додају "чудотворац". Унеи је и у ирчки, анџиохијски, александријски, румунски, кићарски календар, док Римокатоличка "Боландисиа" укључује св. Саву и као светишења зајадне цркве, а у београдској католичкој катедрали 1988. је осликана фреска св. Саве, крај светије браће Кирила и Методија.

Iz rada Škole za osnovno obrazovanje odraslih u Somboru

OD PRVOG SLOVA DO KREATIVNOG UČENJA

Mogućnost da u jednoj školskoj godini završe dva razreda trenutno koristi 119 polaznika u redovnoj, kao i 281 u konsultativnoj nastavi. U toku je formiranje grupa za organizovanje seminara u okviru programa razvoja intelektualnih sposobnosti.

Neumljivi su i alarmantni, šire društvene pažnje vredni podaci koji svedoče o potpunosti ili o potpunoj nepismenosti građana Srbije. Oko milion i po ljudi, naravno, u populaciji punoletnih, nema potpunog osnovnog obrazovanja. Toliko ih je sa nekoliko završenih razreda osnovne škole, a tek oko šest odsto ima visoko obrazovanje. Neophodno je stalno angažovanje obrazovnih, ali i drugih institucija da se takvo stanje promeni na bolje. Među ključnim izazovima svakako je i mogućnost da se odraslima omogući da uz osnovno stiču i funkcionalno obrazovanje za neko od zanimanja za kojima postoji potreba na tržištu rada. U tom pogledu interesantna su iskustva Škole za osnovno obrazovanje odraslih u Somboru koja je ovih dana dobila i nagradu Saveta Evrope za rezultate postignute na polju afirmacije obrazovanja među socijalno marginalizovanim grupama, konkretno – među Romima.

Mogućnost da steknu osnovno obrazovanje u našoj školi pruža se kroz redovnu i konsultativnu nastavu. Trenutno je redovnom nastavom obuhvaćeno 119, a konsultativnom 281 polaznik. Imamo i jedno kombinovano odeljenje od sedam učenika starosne dobi od četrnaest do dvadeset godina koji su potpuno nepismeni. Među njima su i dva Kineza. Redovnu nastavu – veli nam profesor Vladimir Popović, nastavnik u ovoj školi i član školskog tima za razvojno planiranje – izvodimo u Somboru i u Beždanu, a konsultativnu organizujemo u Somboru, Bogojevu, Apatinu, Bačkom Monoštoru i Telečki. U toku su dogovori sa direktorima škola u Doroslovu i u Starparu da se i u ovim mestima organizuje nastava za osnovno obrazovanje odraslih.

U ovoj školi postoje dobra iskustva na organizovanju nastave u procesu funkcionalnog obrazovanja, ali ono je uslovljeno stepenom interesovanja odraslih koji imaju završenu osnovnu školu a na evidenciji su Nacionalne službe za tržište rada. Poslednje u nizu ovakvih aktivnosti škole u znaku je stručnog osposobljavanja za zanimanje bravar-zavarivač.

Kolektiv ove vaspitno-obrazovne ustanove spreman je da se bavi i drugim oblicima obrazovanja, kao što je informatička obuka organizovana za nezaposlene žene, organizovanje nastave za učenje stranih jezika, a upravo ovih dana o toku je akcija na formiranju grupa za organizovanje pet seminara u koji će biti uključeni odrasli sa višim obrazovnim nivoima, ali željni da steknu nova znanja i veštine koji im omogućavaju Program razvoja intelektualnih sposobnosti. Reč je o seminarima Edukativnog centra «Finesa» po programu čiji je autor britanski psiholog Toni Burzan, a odnosi se na ubrzano i kreativno učenje, brzo i efikasno čitanje, koncentraciju i dostizanje mogućnosti efikasnog pamćenja, kreativnog i stratejskog razmišljanja, te seminar ličnog i finansijskog uspeha.

D. Kecman

Škole kao evropski parlament DECE MANJE, ODELJENJA JEDNAKO?

Uprvi razred vojvodanskih osnovnih škola na jesen će krenuti 137 đaka manje nego lane, a obavezni preparni program trenutno pohađa 21.001 dete. Većinu, 19.148 priprema 1.368 vaspitača u vrtićima, dok u odeljenjima pri 53 osnovne škole u Bačkoj Palanci, Vršcu, Žablju, Novoj Crnji i Plandištu s 1.853 mališana radi 110 vaspitača.

Najviše se sprema na srpskom jeziku, njih 17.783, nažalost za 150 manje nego 2008. Prosečan broj polaznika u ovim grupama je 19. Više od 80 odsto je Srba, slede Romi, kojih je 4,35 odsto, Mađara im 2,76 procenata, Crnogoraca 2,03, Hrvata 2,35, neopredeljenih 3,55, dok je manje od jednog procenta Slovaka, Rumuna, Rusina, Jugoslovena, Bunjevaca, Ukrajinaca, Šokaca, Albanaca, Makedonaca, Slovenaca, Nemaca, Čeha, Bošnjaka i pripadnika ostalih nacija.

Za 50 manje nego lane je mališana koji se spremaju na slovačkom jeziku, ukupno ih je 366 u sedam opština, a prosečan broj dece u grupi je 15. Na ovom jeziku se za školu pripremaju i Srbi i Romi. Na rumunskom je sedmore dece manje nego lane, jer ih je ove godine 148 u šest opština i dva grada. Prosečan broj dece u tim grupama je devet, a osim Rumuna, i tu ima i Roma i Srba. Na mađarskom je ove godine 2.228 predškolaca, što je za 42 više nego lane. Grupe na ovom jeziku postoje u 21 opštini i četiri vojvodanska grada, a prosek po grupi je 14. Uz Mađare, na njihovom jeziku za školu se pripremaju i pripadnici gotovo svih drugih nacija koje žive u Vojvodini. Više predškolaca nego lane za 37 je i u grupama na rusinskom, gde je u tri opštine 112 mališana, raspoređenih u grupe od prosečno 22, u kojima su i Srbi, Hrvati, Romi, Albanci i Bošnjaci. U Subotici postoje dve grupe na hrvatskom jeziku s 23 dece, dvoje više nego lane, a u njima su i Bunjevci.

Priprema se za školu i 1.127 mališana sa smetnjama u razvoju. Najviše, 625, ima govorne smetnje, 120 smetnje u ponašanju, 104 u učenju, 110 u mentalnom razvoju, 77 smetnje s vidom, s telesnim smetnjama ih je 50, s oštećenim sluhom 22, dok je 19 autistično. S njima se radi u bezmalo svim opštinama na više jezika: na srpskom se priprema 921 dete, na mađarskom 175, na slovačkom 13 i na rumunskom 11.

Za pripreme za polazak u školu ove godine 205 mališana je upisano u 20 privatnih vrtića, gde je prosečan broj dece u grupama deset. Od prošle godine otvoreno je pet novih privatnih obdaništa, a u njima je 25 budućih prvaka više. Trenutno ovi vrtići rade u Bačkoj Palanci, Novom Sadu i Somboru, i to samo na srpskom jeziku.

Beograd u tuđu pamet ne veruje

PRAVNI NEOPRAVDANO DEGRADIRAN?

Na listi časopisa za društvene nauke u 2008. nadležni matični odbor Ministarstva za nauku i tehnologiju je Zbornik radova novosadskog Pravnog fakulteta uvrstio u kategoriju M-53 kao "naučni časopis". Lista se pojavila na sajtu Ministarstva u decembru i izazvala zaprepašćenje na Pravnom fakultetu i u redakciji, jer je kategorija M-53 drastično niža od one dobijene u zvaničnoj kategorizaciji, koju je aprila 2008. za Ministarstvo sačinio Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci. Zbornik je tad dobio oznaku M-24 i status "međunarodni značaj".

Na predlog glavnog i odgovornog urednika Zbornika i prodekana Pravnog fakulteta dr Dragiše Drakića, Nastavno-naučno veće Fakulteta odlučilo je da traži povratak časopisa u M-24, što je podržao i Senat Novosadskog univerziteta. NNV ukazuje na to da je po kategorizaciji Centra za evaluaciju, Zbornik (uzete su u obzir sveske iz 2007) bio na drugom mestu u konkurenciji od 98 časopisa iz društvenih nauka, te prvoplasiran među 17 pravnih časopisa! Zbornik neprekidno izlazi od 1966, svi naučni radovi se recenziraju i imaju rezime na engleskom, u uređivačkoj politici učestvuju i profesori iz inostranstva, podaci o Zborniku i objavljenim naučnim radovima su u međunarodnoj EBSCO bazi podataka, u sveskama iz 2007. objavljena su čak 54 izvorna rada... Pravni fakultet naglašava da je "kvalitet većine objavljenih radova na visokom naučno-stručnom nivou, što mogu potvrditi kako teoretičari prava, tako i pravni praktičari". Pa kako je moguće, pitaju, da, ocenjujući iste sveske, jedna komisija svrsta Zbornik u prvu kategoriju kompetentnosti, a druga mu dodeli poslednje mesto?!

Čak i da je prva klasifikaciona lista bila preliminarna, što nigde ne piše, Zbornik se nikako nije mogao naći u kategoriji M-53, jer, podsećaju s ovog fakulteta,

prema Pravilniku o postupku i načinu vrednovanja i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata, "uticajnost domaćih časopisa utvrđuje se bibliometrijskom analizom i preliminarnom kategorizacijom koju sprovodi MN na osnovu citata ostvarenih u međunarodnim indeksima kao i u nacionalnom". Preliminarna klasifikacija, po kojoj je Zbornik svrstan u M-24, osnov je za konačno odlučivanje i teško je pojmiti kako se časopis toliko "srozao" na lestvici Matičnog odbora.

Na sednici Senata UNS-a i prof. dr Kosta Josifidisa, glavni urednik "Panoecomicusa", časopisa Saveza ekonomista Vojvodine, rekao je da se ožučio videvši da je časopis svrstan u kategoriju M-52, kao "običan nacionalni", tvrdeći da je on zapravo jedini međunarodni u Srbiji. "Ali, šta nam vredi kad ne sedimo u Matičnom odboru", dodao je. Osim Drakića i Josifidisa, još je nekoliko članova Senata UNS-a imalo je primedbe na rad ovog odbora Ministarstva nauke i pitalo: na osnovu kojih pokazatelja su rangirani časopisi? Ukazano je i na to da je od 23 člana Odbora gotovo "polovina s beogradskog Filozofskog i Fakulteta političkih nauka". Zato je Senat predložio Ministarstvu i da se pri imenovanju matičnih naučnih odbora vodi računa o ravnomernoj zastupljenosti pojedinih univerziteta, prema broju istraživačkih projekata koje realizuju, objavljenih naučnih radova i njihovog ranga.

ИЗГУБИЛИ ПОВЕРЕЊЕ РАДНИКА

Протесте какве смо недавно могли видети у Словенији, Грчкој или Француској, где синдикати на улице изведу и више стотина хиљада људи, никада нећемо видети у Србији јер су синдикални лидери изиграли и изгубили поверење радника – оцењује проф. Дарко Маринковић, један од најбољих познавалаца синдикалних прилика индустријских односа у Србији и свету. “Код нас протести синдиката личе на перформансе, где организовано дође група од десетак или највише стотињак људи и блокира улицу, али они немају моћ да нешто озбиљније промене”. “Због тога нам је”, сматра он, “потребно да синдикати уђу у „фазу реконструкције“ или да људи праве нове синдикате, јер се сада води битка како ће ова земља изгледати у наредних 10–15 година”. “Синдикати су заборавили сврху свог постојања, а то је борба за права радника. Код нас директори предузећа веома лако пацификују синдикате и стављају их под контролу. Довољно је да председницима синдиката ставе на располагање службене аутомобиле, покривају трошкове разних презентација, организују синдикална такмичења, запосле жену, дају им место у управним одборима... Ситним поткултивирањем лидера купује се синдикални мир у фирмама и држави” – додаје Маринковић. Последњи пример како су синдикати искористићени за изборну кампању јесте потписивање проширеног дејства Општег колективног уговора. На не-реалним обећањима купљен је социјални мир пред изборе, и не само социјални мир, већ и гласови радника, којих у Србији има око два милиона. Како у Србији већ годинама нема правог социјалног дијалога, највећи терет транзиције пао је на плећа радника. Велики је проблем вишка запослених, многи радници раде непријављени – на црно, стално постоји страх од губитка посла.

“Два су разлога немоћи синдиката. Први је подмићивање лидера у великим јавним предузећима и други је прогањање лидера у малим и средњим предузећима. Директори покушавају да их ућуткају премештањем на ложија радна места. Све то доводи до тога да имамо немоћан синдикат који не може да се договори са друга два социјална партнера” – прича социолог Срећко Михаиловић, саветник у Институту друштвених наука.

ЗАМРЗАВАЊЕ ОКУ

Представници послодавца, синдиката и Владе Србије потписали су у петак 30. јануара Споразум о одлагању примене финансијских одређби Општег колективног уговора на шест месеци.

«Конечно смо успели да направимо договор сагледавајући ситуацију у којој се налази цела привреда и у складу са тим смо потписали споразум», каже председник Савеза самосталних синдиката Србије Љубислав Орбовић. Како је Орбовић најавио, у наредна три месеца биће потписани и грански колективни уговори.

Председник Уједињених гранских синдиката Независност, Бранислав Чанак, рекао је да ће споразум бити анализиран у мају «како би се видело шта даље, односно да ли је могуће применити неке од тих одређби или ће споразум о њиховом одлагању бити продужен».

РАДИЛИ БИ И ЗА МАЊУ ПЛАТУ

За колико би % прихватили да Вам се плата умањи ако би задржали посао	
-10%	43,3
-20%	24,3
-30%	9
-50%	3,7
-70%	0,5

ПОВЕЋАЊЕ КОЈЕ ЋЕ СМАЊИТИ ПЛАТЕ

Представници Владе Србије и “репрезентативних” синдиката образовања потписали су Протокол о зарадама у 2009. години и посебне колективне уговоре за запослене у просвети. Како је изјавио председник Гранског синдиката просветних радника Независност Томислав Живановић, Протокол о зарадама предвиђа повећање плата у овој години у складу са предвиђеним растом трошкова живота од осам одсто. Планирано је да у овој години буде два повећања зарада; у априлу два одсто и октобру шест. «Након вишемесечних преговора изборили смо и да Посебним колективним уговором исплата јубиларних награда запосленима у просвети не буде укинута већ само одложена», рекао је Живановић. Нејасно је како ће то плате пратити трошкове живота, ако ће веће повећање уследити тек у новембру (плата за октобар) и ако су и гувернер НБ Р. Јеласић и потпредседник владе и министар економије М. Динкић најавили раст цена (и трошкова живота) од чак 7,2% за први квартал ове године. Прва повишица ће запосленима у просвети пристићи тек у мају (плата за април), а тада ће раст трошкова бити и већи од овога кога су предвидели и Динкић и Јеласић. Другим речима, “репрезентативни” су нам уговорили повећања од којих ће плата сасвим извесно бити мања и номинално и наравно реално.

Осим ресорног министра Жарка Обрадовића који је потписао оба документа, Протокол о зарадама са представницима три репрезентативна синдиката образовања потписала је и министарка финансија Диана Драгутиновић.

УЏБЕНИЦИ ВЕРОНАУКЕ ДЕЛЕ УЧЕНИКЕ

Уџбеници веронауке не одговарају потребама ученика и не промовишу интеррелигијски дијалог; већ додатно доприносе удаљавању припадника различитих верских заједница, закључак је истраживања које је спровела НВО Женске студије и истраживања. Свенка Савић, координаторка истраживања, казала је јуче да постојећи уџбеници промовишу само догму једне религије и не доприносе развијању критичког мишљења код ученика. Према њеним речима, додатни проблем је чињеница да уџбеници нису израђени по одговарајућим методологијама, као и да су наставници веронауке често свештеници који имају само средњу школу. „Не постоји никаква инспекција ни контрола наставе веронауке, тако да заправо нико не зна како та настава изгледа” - навела је Савићева.

Додала је да се уџбеници пишу у строго контролисаном и идеолошки обележеном ланцу”, уместо да се пишу на основу јавних конкурса. “Уџбеници нису окренути учењу о другој вери, а када говоре о другим религијама, онда наводе разлике, које су често засноване на полумистинама” - каже Савић. Уџбеници веронауке, каже она, промовишу патријархалне вредности, а улога жене је маргинална и невидљива. Филозоф религије Мирослав Кежежди оценио је да идеја конфесионалне поделе наставе веронауке за последицу има раздвајања друштвене заједнице. Он каже да је било предлога да се уместо веронауке uvede предмет који би се бавио изучавањем различитих религија и оценио да је тај предлог вредан пажње.

Скоро сваки трећи запослени грађанин Србије страхује да би могао да изгуби посао услед економске кризе, док би готово половина запосленог становништва пристала на смањење плате уколико би их то заштитило од отказа, показала је анкета словеначке агенције за истраживање тржишта и јавног мњења „Ninamedia Research“. Резултати истраживања спроведеног на територији Србије указали су да 28 одсто испитаника страхује да ће изгубити своје радно место, док би чак 48,3 одсто испитаних пристало на смањење плате, у просеку на 16,95 одсто, уколико би им то обезбедило да задрже посао. Да је отказ реална могућност указује податак да је 18,5 одсто испитаника одговорило да им је у фирми сугерисано да постоји могућност да ће изгубити своје радно место због светске економске кризе. Истраживање о послу и последицама светске економске кризе спроведено је од 21. до 24. јануара на узорку од 650 запослених грађана из целе Србије.

ZARADE

Decembar 2008. godine

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u decembru 2008. godine, iznosi 53876 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u novembru 2008. godine, nominalno je veća za 14,77%, a realno je veća za 15,70%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u decembru 2008. godine, iznosi 38626 dinar. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u novembru 2008. godine, nominalno je veća za 14,91%, a realno je veća za 15,84%.

Period decembar 2008 - decembar 2007.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u decembru 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2007. godine, nominalno je veća za 11,96%, a realno je veća za 3,76%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u decembru 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2007. godine, nominalno je veća za 12,05%, a realno je veća za 3,85%.

	Proseč. zarada bez poreza i doprinosa		Indeksi nominalnih zarada bez poreza i doprinosa	
	XII 2008	I - XII 2008	$\frac{XII\ 2008}{XI\ 2008}$	$\frac{I-XII\ 2008}{I-XII\ 2007}$
Republika Srbija	38626	32746	114,91	117,97
Centralna Srbija	38252	32688	113,49	118,05
Vojvodina	39653	32906	118,86	117,77
Grad Beograd	47179	40089	114,03	115,80
Grad Novi Sad	46201	38128	118,05	116,03
Severnobački okrug	35325	30188	113,80	116,66
Srednjobanatski okrug	37730	30935	123,58	120,44
Severnobanatski okrug	37057	30392	120,75	118,27
Južnobanatski okrug	40689	34173	120,54	118,41
Zapadnobački okrug	35439	30974	115,29	119,14
Južnobački okrug	43173	35278	119,15	116,41
Sremski okrug	37689	31216	117,04	118,61

Januar/decembar 2008 - januar/decembar 2007.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - decembar 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar - decembar 2007. godine, nominalno je veća za 17,89%, a realno je veća za 3,87%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - decembar 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar - decembar 2007. godine, nominalno je veća za 17,97%, a realno je veća za 3,94%.

KUPOVNA MOĆ GRAĐANA Novembar 2008. godine

U novembru mesecu 2008. godine zabeležen je pad zarada uz istovremeno povećanje određenih cena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i značajno povećanje mesečne preplate za telefon (deo koji se odnosi na usluge, što ima za posledicu nepovoljniji odnos pokrivenosti obe potrošačke korpe prosečnom zaradom).

Karakteristično za novembar mesec 2008. godine u odnosu na prethodni mesec je da su cene na malo snižene za 0,1%, što je prvo sniženje cena na malo od oktobra 2006. godine. Posledica ovog sniženja nije samo rezultat sniženja cena pojedinih prehrambenih i industrijskih proizvoda, već je prouzrokovan nižim cenama derivata nafte, koji nisu predmet analize vezane za potrošačku korpu.

Posmatrano po gradovima, u novembru 2008. godine, kupovna moć iznad proseka Republike, merena kroz obe potrošačke korpe, registrovana je u Beogradu, Novom Sadu, Pančevu i Smederevu. U svim gradovima koji se statistički prate, prosečna mesečna zarada pokrila je minimalnu potrošačku korpu, a u Beogradu, Novom Sadu, Pančevu i Smederevu i prosečnu potrošačku korpu.

U novembru 2008. godine prosečna neto zarada je gotovo u celosti pokrila prosečnu potrošačku korpu. Za pokriće minimalne potrošačke korpe bilo je potrebno izdvojiti 0,64 prosečne neto zarade u Republici.

U novembru 2008. godine za podmirenje prosečne potrošačke korpe bilo je potrebno izdvojiti 1,01 prosečne neto zarade, a za pokriće minimalne potrošačke korpe bilo je potrebno izdvojiti 0,64 prosečne neto zarade.

U novembru 2008. godine u odnosu na prethodni mesec prosečna potrošačka korpa manja je za 41,76 dinara ili 0,12%, a minimalna je manja za 99,84 dinara ili 0,46%.

Indeksi industrijske proizvodnje

Industrijska proizvodnja u Republici Srbiji, u decembru 2008. godine, manja je za 8,9% u odnosu na decembar 2007. godine, a u odnosu na prosek 2007. godine veća je za 0,5%. U 2008. godini u odnosu na 2007. godinu ostvaren je rast industrijske proizvodnje od 1,1%.

Industrija ukupno	Učešće u proizvodnji 2007.	Ø2007=100			$\frac{XII\ 2008}{XII\ 2007}$	$\frac{I-XII\ 2008}{I-XII\ 2007}$
		XI	XII	I-XII		
Republika Srbija	100,0	102,6	100,5	101,1	91,1	101,1
Centralna Srbija	100,0	97,0	98,2	100,7	92,3	100,7
Vojvodina	100,0	113,3	104,9	101,8	89,1	101,8

Posmatrano po sektorima, u decembru 2008. godine, u odnosu na isti mesec 2007. godine zabeležena su sledeća kretanja:

- sektor Proizvodnja i distribucija električne energije, gasa i vode - pad od 9,7%,
- sektor Prerađivačka industrija - pad od 9,4%, i
- sektor Vađenje ruda i kamena - rast od 1,1%.

Вести са стране 9. могли сте прочитати на нашем сајту. Пратите НСПРВ вести како би били правовремено информисани о свим актуелностима у делатности, Покрајини, Републици, региону, економији, свету...

Mesec-godina	Prosečna mesečna zarada po zaposlenom u Republici (bez poreza i doprinosa)	Potrošačka korpa u Republici		Odnos potrošačke korpe i zarade	
		Prosečna	Minimalna	(3:2)	(4:2)
1	2	3	4	5	6
2008.					
januar	28.230	30.468,49	19.250,13	1,08	0,68
februar	30.982	30.743,94	19.477,64	0,99	0,63
mart	30.809	31.313,07	19.925,53	1,02	0,65
april	32.562	32.651,35	20.862,87	1,00	0,64
maj	32.147	33.053,18	21.379,93	1,03	0,67
jun	32.648	33.366,45	21.623,41	1,02	0,66
jul	33.058	32.414,29	20.730,74	0,98	0,63
avgust	33.131	32.692,40	21.038,79	0,99	0,64
septembar	32.969	33.060,65	21.265,87	1,00	0,65
oktobar	34.311	33.784,92	21.557,09	0,98	0,63
novembar	33.613	33.743,16	21.457,25	1,00	0,64
Indeks XI 2008 XII 2007	97,5	112,1	113,0		

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА

ПИТАЊЕ: Да ли на место секретара школе на неодређено време може да буде примљено лице које нема положен стручни испит за секретара, иако се води судски спор?

ОДГОВОР: Дакле, школа може да прими у радни однос дипломираног правника без положеног стручног испита за секретара, јер овај испит није услов за пријем у радни однос, већ услов за рад те има обавезу да исти положи у року од две године од дана пријема у радни однос. Нема правног основа да се лице прими у радни однос на одређено време. ("Просветни преглед" од 29. 09. 2005.)

ПИТАЊЕ: Да ли наставници енглеског језика са положеним испитом Б2 могу да заснују стални радни однос, у којим разредима могу да изводе наставу и да ли су равноправни са професорима енглеског језика?

ОДГОВОР: Правилником о изменама и допунама Правилника о врсти стручне спреме наставника и стручних сарадника у основној школи ("Просветни гласник", бр. 5/05), чланом 2. прописано је да наставу и друге облике образовно-васпитног рада у предметној настави из страног језика као обавезног предмета у првом циклусу основног образовања и васпитања могу да изводе лица са стеченим одговарајућим стручним називом која, између осталог, треба да поседују знање језика најмање на нивоу Б2 (Заједничког европског оквира).

Лица која испуњавају услове из члана 2. наведеног Правилника могу да заснују радни однос на неодређено време, наставу могу да изводе од првог до четвртог разреда основне школе (први циклус основног образовања) и ова лица су равноправна са професорима енглеског језика у поступку избора по расписаном конкурс, односно у остваривању права и обавеза запослених у школи. ("Просветни преглед" од 24. 11. 2005.)

ПИТАЊЕ: Да ли лице које испуњава услове за извођење наставе из одређених предмета, а прима се у радни однос до краја школске године, треба да приложи лекарско уверење о психофизичкој способности за рад са децом?

ОДГОВОР: Без лиценце послове наставника може да обавља, сагласно одредби члана 112. став 2. тачка 3) Закона о основама система образовања и васпитања, лице које је засновало радни однос на одређено време.

Лице које без лиценце може да обавља послове наставника мора да испуњава опште услове за заснивање радног односа, као и посебне услове прописане чланом 111. став 1. тачка 2) и 3) Закона. («Просветни преглед» од 03. 03. 2005.)

ПИТАЊЕ: Да ли постоје законске могућности за ангажовање приправника волонтера у установама?

ОДГОВОР: Због карактера послова наставника, васпитача и стручних сарадника не постоје правне могућности да се у установама оспособљавају приправници волонтери, већ само лица која за обављање ових послова заснивају радни однос на неодређено или одређено време, на начин и по поступку прописаним Законом. («Просветни преглед» од 01. 04. 2004.)

ПИТАЊЕ: Како се заснива радни однос у школи?

ОДГОВОР: Промене у радноправном режиму до којих је дошло престанком примене Закона о радним односима у државним органима на запослене у установама задиру и у материју поступка заснивања радног односа, што је предмет излагања које следи.

Директор установе самостално одлучује о томе с којим ће лицем засновати радни однос, без обзира на то што пре избора наставника, васпитача и стручног сарадника по конкурсима треба да прибави мишљење управног, односно школског одбора, пошто га оно не обавезује. Ипак, у случају заснивања радног односа с наставником верске наставе он нема право да одлучи с којим лицем ће закључити уговор о раду, него то треба да учини с лицем које у школу упути традиционална црква или верска заједница с утврђене листе за сваку школску годину.

ПИТАЊЕ: У којим случајевима се врши пријем у радни однос ради замене одсутног запосленог и колико може да траје уговор о раду?

ОДГОВОР: Случај пријема у радни однос без конкурса утврђен је због хитне потребе да се неко радно место попуни, односно да

неко лице почне да обавља послове одређеног радног места, које је обављао запослени који је привремено одсутан, а чије обављање није могуће поверити лицима која су већ запослена у установи (било зато што нема запослених који за то испуњавају све прописане услове, било из разлога преоптерећености итд.) нити се, због хитности, може чекати да се спроведе поступак избора кандидата по конкурсима.

У том случају, дакле, директор одлучује да закључи уговор о раду с лицем које испуњава услове за рад на упражњеном радном месту и оно заснива радни однос у установи на одређено време, а најдуже до 60 дана. Мишљења смо да у изузетним случајевима, када нема стручног кадра, директор може да радни однос заснује и с лицем које не испуњава све услове прописане законом. Ипак, то лице би требало да испуњава бар услове у погледу психичке, физичке и здравствене способности за рад са децом и ученицима.

ПИТАЊЕ: Да ли постоји обавеза обавештавања синдиката о пријему нових радника у радни однос?

ОДГОВОР: Директор школе или дома ученика обавезан је да обавести синдикат установе којом руководи о извршеном пријему у радни однос. Он то треба да учини приликом подношења периодичних извештаја о раду тих установа. Ова обавеза утврђена је у члану 6. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика.

ПИТАЊЕ: Да ли по расписаном конкурс за наставника на неодређено време предност имају кандидати са положеним стручним испитом?

ОДГОВОР: Сагласно наведеним одредбама закона, стручни испит није услов за заснивање радног односа, али је положени стручни испит по прописима из области образовања услов за обављање послова послова наставника, васпитача и стручних сарадника, односно за стицање лиценце. Из тих разлога, прописана је обавеза полагања стручног испита за лица која су засновала радни однос до ступања на снагу наведеног закона, без положеног стручног испита, а дата је могућност и заснивања радног односа по прописима који су важили до ступања на снагу наведеног закона, с тим што је прописана обавеза да ова лица положи стручни испит или стекну лиценцу у року од две године од доношења програма за лиценцу.

То, конкретно, значи да су у истом правном положају за заснивање радног односа на неодређено време и кандидат који има положен стручни испит и кандидат који нема положен стручни испит.

ПИТАЊЕ: Да ли лице које испуњава услове за извођење наставе из одређених предмета, а прима се у радни однос до краја школске године, треба да приложи лекарско уверење о психофизичкој способности за рад са децом?

ОДГОВОР: Без лиценце послове наставника може да обавља, сагласно одредби члана 112. став 2. тачка 3) Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 62/03, 64/03, 58/04 и 62/04), лице које је засновало радни однос на одређено време.

Лице које без лиценце може да обавља послове наставника мора да испуњава опште услове за заснивање радног односа, као и посебне услове прописане чланом 111. став 1. тачка 2) и 3) Закона. ("Просветни преглед" од 03. 03. 2005.)

ПИТАЊЕ: Да ли запослени који је засновао радни однос на одређено време може бити преузет у радни однос на неодређено време?

ОДГОВОР: Одредбом члана 121. став 1. тачка 2) Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 62/03, 64/03, 58/04, 62/04 и 79/05) прописано је да се пријем у радни однос у установи врши и на основу споразума о преузимању, уз сагласност запосленог.

Радни однос се, по правилу, заснива на неодређено време. Заснивање радног односа на одређено време прописано је у члану 122. Закона. Радни однос на одређено време заснива се у тачно одређеним случајевима који представљају изузетак од правила (заснивање радног односа на неодређено време). Једно од основних правила у примени права је да се изузеци тумаче рестриктивно.

У овом случају, из примене правила о уском тумачењу изузетка следи да запослени који радни однос заснива преузимањем мора бити запослен на неодређено време.

POJEO ŽENIN PASOŠ

Jedan Rus, koga je bivša žena iznervirala, pojeo je veći deo njenog pasoša, zbog čega mu preti zatvorska kazna. Bivši suprug iscepao je nekoliko stranica iz pasoša i progutao ih pred očima policajaca koje su pozvale komšije da bi prekinuli svađu bivših supružnika. Prema rečima državnog tužioca iz Nižnjeg Novgoroda, čovek je pojeo i stranicu na kojoj pečat potvrđuje da je njegova bivša supruga prijavila kao boravište zajednički stan, što joj daje pravo da u njemu živi nakon razvoda.

Besnom muškarcu preti jednogodišnja kazna zatvora zbog namernog uništavanja službene isprave.

ŽENE IMAJU MANJE PENZIJE

Istraživanje Fonda za razvoj ekonomske nauke (FREN) pokazalo je da, iako je penzijski sistem u Srbiji uređen tako da favorizuje žene, njihove penzije su za skoro 20% niže od penzija muškaraca. Usled manje zaposlenosti, žene su često lošije pokrivena penzijskim osiguranjem od muškaraca, a posledica nižih primanja i kraćeg radnog veka su i niže penzije, navedeno je u "Kvartalnom monitoru". Bez postojanja zaštitnih normi za žene, odnosno dodatka od 15 odsto staža pri obračunu starosnih penzija, razlika u penzijama između muškaraca i žena bila bi još veća – oko 30%.

Za razliku od većine evropskih zemalja, demografski indikatori i statistički podaci pokazuju da penzionerke u Srbiji ne žive mnogo duže od muškaraca i koriste penziju kraće nego što se obično misli, naveli su u FREN-u.

Razlika među polovima u očekivanoj dužini života za 65 godina starosti u Srbiji jeste među najnižim u Evropi. Zbog toga, bez obzira na razliku u starosnoj granici za odlazak u penziju koja iznosi pet godina, žene starosni penzioneri duže koriste penziju od muškaraca samo dve do tri, umesto očekivanih sedam do deset godina.

Takođe, očekivana dužina života za muškarce koji navrše 65 godina najniža je u Evropi.

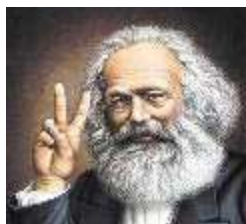

SEDMOGODIŠNJI STUDENT

Mladi Englez Ejan Kovli proglašen je za čudo od deteta i stručnjaci smatraju da je najpametnije dete na svetu. Maturirao je sa sedam godina i nakon položenog prijemnog ispita upisao hemiju. Ejan je počeo da puzi sa četiri meseca, a sa šest je već hodao. Naučio je da čita sa osam meseci. Sada bez problema može da izdeklamuje neverovatnih 518 decimala broja Pi, što na svetu mogu samo trojica odraslih ljudi, a napamet zna i periodni sistem elemenata. Njegov otac kaže da uči veoma lako i brzo i da mu ostaje dosta slobodnog vremena koje provodi s vršnjacima u uobičajenim igrama.

NAJSLAVNIJI BRADONJA

Britanski "Times" sastavio je listu 10 najslavnijih brada svih vremena, a na ovu ideju su došli povodom izlaganja pregršt dlaka iz brade britanskog naučnika Čarlsa Darvina u Prirodnjačkom muzeju u Londonu?! Ipak, tvorac moderne teorije evolucije ne nalazi se na prvom mestu, već je ta neobična čast, glavom i bradom, pripala Karlu Marksu, ocu naučnog socijalizma i dijalektičkog materijalizma. Na drugom mestu nalazi se dlakavi ukras Grigorija Raspućina, perverzno mistika s ruskog dvora, a odmah za njim je i brada engleskog glumca Brajana Bleseda. Brada Isusa Hrista nalazi se tek na četvrtom mestu, uz obrazloženje da je on ostao upamćen po svojim delima, a ne po izgledu. Međutim, ovo objašnjenje ne deluje sasvim ubedljivo, jer kao što Marks nije bradom pisao "Kapital", tako ni Raspućin nije samo zahvaljujući izgledu zaludeo cara Nikolaja II. Na Tajmsovoj listi nalaze se i brade pisca Čarlsa Dikensa, Vladimira Ilića Lenjina, te Čarlsa Darvina, Abrahama Linkolna i Fidela Kastro, a na poslednjem desetom mestu tavore brade dvojica iz grupe "ZZ Top".

NAJMLAĐI TOREADOR

Nakon što je u jednoj borbi ubio šest mladih bikova, jedanaestogodišnji Meksikanac Mihelito Lagravere Peniče postao je najmlađi toreador na svetu kome je tako nešto pošlo za rukom. "Drago mi je što sam postigao ovu veliku pobjedu", izjavio je Mihelito dok je napuštao arenu u Meridi. Vlasti su taj sporni spektakl odobrile u poslednjem trenutku uprkos pritisku organizacija za zaštitu dece i protivnika borbi s bikovima. Mihelito, koji već ima status međunarodne zvezde, s bikovima je počeo da se bori kao četvorogodišnjak. Prvog bika je ubio dve godine kasnije i otada se borio s više desetina bikova u arenama širom sveta.

ZA GODINU DANA NAUČIO 59.000.000 REČI

Trideset sedmogodišnji Njujorčanin Amon Če za godinu dana uspeo je da nauči napamet 22.000 stranica, odnosno 59 miliona reči iz Oksfordskog rečnika engleskog jezika. Amon je svakog dana u biblioteci provodio deset sati učeći nove reči. Svaki put kada bi u rečniku naišao na njemu nepoznatu reč zapisivao bi je kako ne bi zaboravio njeno značenje. Priznaje da je bilo i teških trenutaka kada se suočavao s rečima koje nisu slične nijednoj koju već zna i kaže da je zbog toga nekoliko puta razmišljao da odustane. "Bilo je dana kada sam pomislio da ja i ne znam engleski jezik i da nekim rečima do sada nisam ni znao pravo značenje" - rekao je Amon i dodao da je rečnike počeo da čita kao desetogodišnjak i da su mu oni neuporedivo zanimljiviji od knjiga.

KRAVE S IMENIMA DAJU VIŠE MLEKA

Srećne krave proizvode više mleka, ustanovili su istraživači s univerziteta u Njukaslju. Krave kojima farmeri daju imena i prema kojima imaju „ličniji pristup“, mogu godišnje da daju do 250 litara mleka više, izvestio je juče Bi-Bi-Si njuz. Istraživanje je obuhvatilo 516 farmara iz Britanije, a pokazalo se da oni koji svojim kravama daju imena godišnje od njih dobijaju 54 odsto više mleka od farmera koji se ne trude da životinje individualizuju. Denis Gib koji sa bratom vodi mlečnu farmu, veruje da je „od presudnog značaja“ svaku kravu tretirati kao jedinku sa sopstvenom ličnošću. „One nisu samo naše sredstvo od kojeg živimo, one su deo porodice. Mi ovde volimo naše krave i svaka ima ime. Kad govorimo o njima zbirno, zovemo ih „naše dame“, ali poznajemo svaku pojedinačno i svaka ima svoju ličnost“ - kazao je Gib.

Ketrin Daglas, koja je vodila istraživanje, navela je da studija „dokazuje ono u šta brižni farmeri odavno veruju“. Veliki broj britanskih farmara, kazala je Daglasova, na svoje krave gleda kao na inteligentna bića koja mogu da osećaju niz različitih emocija. Posvetiti više pažnje upoznavanju svake životinje i nazivati ih imenom može, prema njenim rečima, bez dodatnih troškova da znatno poveća proizvodnju mleka.

TOČAK OD 100.000 \$

Radnici službe za održavanje puteva u američkoj saveznoj državi Indijani pronašli su automobilski točak u kome se nalazilo 100.000 dolara. Točak je predat policiji koja veruje da novac potiče od trgovine drogom, jer je specijalno obučeni pas na novčanicama nanjušio tragove narkotika. Za sada nije poznato ko je i zbog čega ostavio točak. Putari su ga pronašli u jarku duž autoputa istočno od Indijanopolisa, a policija im je zahvalila na poštenju i profesionalizmu.